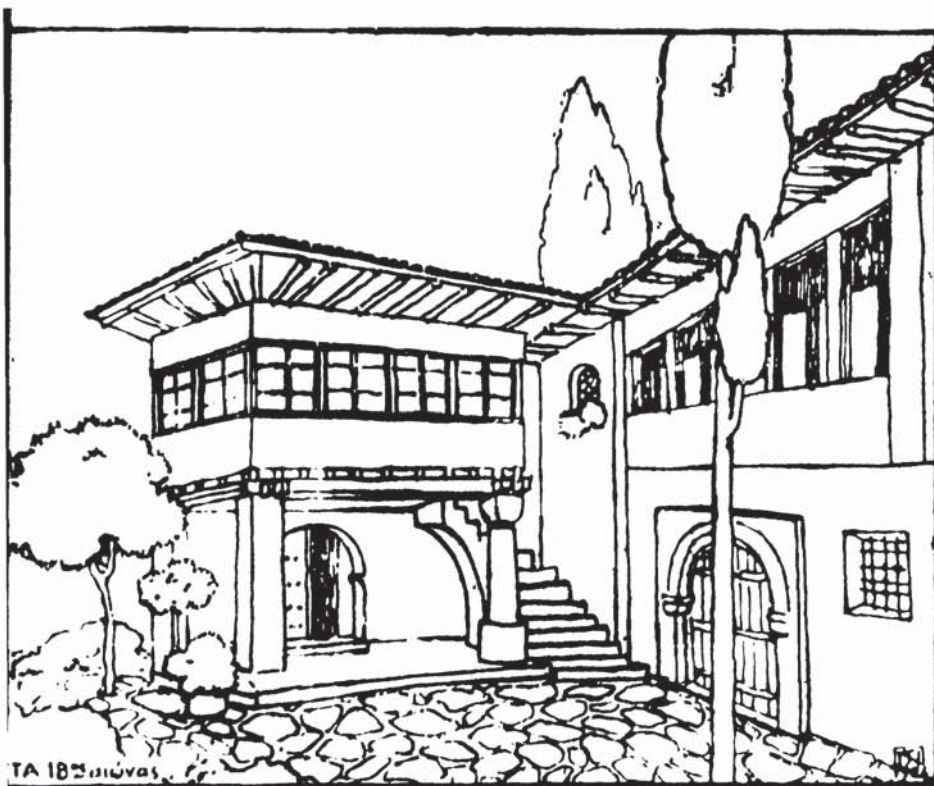

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ — ΤΕΧΝΗ — ΚΡΙΤΙΚΗ

Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας
ΓΙΑΝΝΙΝΑ 1966

Σχέδιο Πάνου Ν. Τζελέπη 'Αρχιτέκτονα

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΤΕΥΧΟΣ 116

Σεπτέμβρης—'Οκτώβρης

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Κ. Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ
Σ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ
Ν. Β. ΛΩΛΗ
Δ. Θ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
Α. ΠΩΓΩΝΙΤΗ
Θ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ
Σ. ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Σ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Κ. ΚΟΚΟΡΟΒΙΤΣ
Ε. ΣΟΥΛΤΑΝΗ
Ε. Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
Κ. ΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΜΗΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΖΩΝΤΑΝΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΟΡΓΑΝΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐκδότης—Διευθυντής: ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΑΛΑΜΑΣ
Διεύθυνση: Ἀνεξαρτησίας 300—Ἰωάννινα
Χρονιάτικη συνδρομή Δραχ. 50
Νομικῶν Προσώπων
καὶ Σωματείων 150
Ἐξωτερικοῦ Δολλάρια 8
Ἦλη, ἀλληλογραφία, ἐμβίσματα στὸν ἴδιο
Συνεργασίες ποὺ δὲ δημοσιεύονται δὲν ἐπιστρέφονται
Τυπογραφεῖο ΕΥΡ. Κ. ΘΕΜΕΛΗ 8 Ὀκτωβρίου 72—Ἰωάννινα

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

★	ΑΡΘΡΟ :			
		Ἡ Δημιουργικὴ Συνείδησις	(Λ. Μάλαμα)	Σελίδα 203
★	ΠΟΙΗΣΗ :			
		1) Πικρὰ χαμόγελα	(Δ. Θ. Ἀσημακοπούλου)	» 205
		2) Στὸ Σκοτάδι	(Σ. Μουσελίμη)	» 205
		3) Βιετνάμ	(Α. Πωγωνίτη)	» 206
		4) Βιετκόγκ	(Γ. Χαραλαμπίδη)	» 206
		5) Ἡ Ἀντιγόνη στὴν Πυραμίδα	(Β. Παπαθανασόπουλου)	» 207
		6) Ξύπνημα	(Σ. Θανόπουλου)	» 207
		7) Καστοριά	(Ε. Σουλτάνη)	» 208
		8) Τριαντάφυλλα	(Κ. Κοκρόβιτις)	» 208
		9) Περιμένοντας τὴν «Καλή»	(Ν. Ἀργυρόπουλου)	» 209
		10) Ἀπόσπασμα	(Ε. Γ. Ἀθανασίου)	» 209
★	ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ :			
		Γιωσὸφ Ἐλιγιά	(Κ. Π. Λαζαρίδη)	» 210
★	ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΙΘΩ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ			
		Ἀριθμητικὰ στοιχεῖα ἀπὸ ἐπίσημες στατιστικὲς πάνω σὲ διάφορα θέματα		» 214
★	ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΨΥΧΩΝ :			
		Μαχάτιμα Γκάντι	(Μετ. Κ. Χαροπούλου)	» 214
★	ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ :			
		«Ὁ κ. Καθηγητὴς»	(Ν. Β. Λώλη)	» 215
★	ΚΡΙΤΙΚΕΣ :			
		ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	(Λ. Μάλαμα)	» 217
	Κρίνονται :	1) Π. Ν. Τζελέπης, 2) Θ. Κ. Τρουπῆς 3) Μαρίκα Κ. Μάνθου, 4) Θ. Κωσταβάρας 5) Νίτσα Ι. Παλακίδα		
★	ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ «ΕΛΕΥΘ. ΠΝΕΥΜΑ» :			
		(Διάφοροι Συγγραφεῖς)		
★	ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΠΕΝΙΕΣ :			
		ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ		» 220
		1) Ἀνδρέας Πουρνάρας, 2) Χριστιανισμὸς καὶ Ἐπαν- στασις, 3) Γ. Χ. Σιώλης, 4) Ἱεροσολίτες, 5) Γιώργος Θεοτοκάς, 6) Οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ Βυζαντίου στὸν πολι- τισμὸ τοῦ λαοῦ μας		
★	ΜΕ ΤΟ ΣΦΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ :			
		ΣΧΟΛΙΑ		» 222
		1) Τὰ φαῖδρά κι ὁ οἶχτος τῆς ἀπώλειας, 2) Πρὸς Στάτημπεργκ, 3) Κούφια Καρύδια, 4) Δουλοπαρικ- στικά... 5) Παράπονα καὶ κομψασμοί, 6) Παπικὲς ἐκκλήσεις, 7) Βαφτίσια, 8) Σοφομαρίες παλαιῶν		
★	ΤΟ Α' ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ			
		Ἐπιτυχίες—Ἀδυναμίες—Συμπεράσματα	(Λ. Μάλαμα)	» 225

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ — ΤΕΧΝΗ — ΚΡΙΤΙΚΗ

Α ν τ ή ς : Α. ΜΑΛΑΜΑΣ • ΤΕΥΧΟΣ 11 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ—ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ • ΓΙΑΝΝΙΝΑ 1966

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

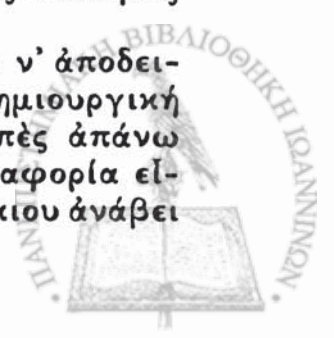
Ἡ Κοινωνία μας περνάει μιὰ βαθιὰ ἠθικὴ κρίση. Ζοῦμε σὲ μιὰ κατάσταση ἀποτελεσματικῆς, στατικῆς. Οἱ κοινωνοὶ μας συναισθηματικὰ γίνονται ὄλοένα πιὸ φτηνοὶ καὶ ντελικάτοι. Ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἀτόμων πέφτει εὐκόλα στὴν ἀνισοροπία καὶ τὸν παραλογισμό. Οἱ σχέσεις τους ταραζοῦν τὴ δημιουργικὴ γαλήνη, κλονίζουν τὴν παραγωγικὴ ἀμιλλα. Μιὰ πάστα ποὺ ἐξυφσίνει χωρὶς εὐθύνη καὶ συνείδηση τὴ συκοφαντία καὶ τὴν ἀδικία. Ἡ ἐπιφάνεια ἀντικαθρεφτίζει μιὰν ἐξωτερικὴ μορφή. Μιὰν ἄβαθη κίνηση. Λίγοι ἰδιορατοῦν τὸ βάθος τῶν πραγμάτων. Καὶ λίγοι ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀληθινὴ ὄψη τῶν γεγονότων. Τ' ἄλλα, μιὰ ρέουσα συνήθεια. Οἱ ἄνθρωποι, ὅταν χάνουν τὴ δημιουργικὴ συνείδηση, συνακόλουθα καὶ τὴν εὐτυχία, ἀποκοντριώνονται σὲ μιὰν ἄχαρη συνήθεια.

Ἐνα δέντρο παλιὸ γερασμένο μὲ σαπισμένες τὶς ρίζες, δὲ μπορεῖ νὰ καρπίσει πλούσια καινούργια σοδειά. Τὸ κοινωνικὸ μας δέντρο μοιάζει ὄργανισμό ποὺ ἐνῶ ὑποβόσκουν μέσα του μικρόβια καὶ παράσιτα, ἐμεῖς ἐπαναπαυόμαστε στὴ φκιασιδωμένη θωριά του. Συνηθίσαμε νὰ θρέφουμε τὴν ψυχὴ μὲ τὸ εὐκόλο ψέμα. Ποτὲ ὡς τώρα δὲν ὀργώσαμε βαθιὰ τὴ σπορὰ μας νὰ στεριώσουν καλύτερα στὴν εὐφορὴ γῆς τὰ ἐθνικά μας φυτὰ, ἀταλάντεφτα κι ἀπρόσβλητα ἀπὸ πρόσκαιρους βοριάδες καὶ λίβες. Τὸ πνευματικὸ μας δέντρο ψηλὸ καὶ πολὺκλωνο, ἀγέραστο κι αἰώνιο. Ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα περιβόλι ἀμάραντο ποὺ οἱ ἀδερφοὶ λαοὶ τοῦ κόσμου χαίρονται τοὺς πῶριμους καρποὺς τῆς προόδου ἀπ' τὰ πολὺγλυκα κόρφια του. Κι ἐμεῖς πελαγωμένοι, μονόχωνοι, δύστυχοι, πισωδρομοῦμε χωρὶς συλογικὴ συνείδηση πανεθνικῆς δημιουργίας.

Ἀνούσιες κι ἀδιάκοπες οἱ φροντίδες, γιὰ τὸ ψωμὶ καὶ μόνον. Ἀποκοιμιάται στὸ βάθος ἡ ὅποια εὐγενικὴ δραστηριότητα. Ἀπονεκρῶνεται ἡ ἀνωτερότητα προτοῦ νὰ διαλάμψει. Κι ὁμως ἡ λέξις Ἄ ν θ ρ ω π ο ς ε ἶ ν α ἰ ἢ π ἰ ὀ μ ε γ ἄ λ η σ τ ἡ ζ ω ῆ. Μᾶς γιομίζει θαυμασμό καὶ δέος. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ προχωρεῖ...κι ἀναζητᾷ τελειοποίηση. Ὁ χρόνος φέρει τὴν ὠριμότητα.

Οἱ σκέψεις γιὰτὶ νὰ χάνουντ' ἐδῶ σὲ νεφέλες καὶ ὄνειρα; Οἱ πόθοι γιὰτὶ νὰ κοιμοῦνται; Ὁ ἄ ν θ ρ ω π ο ς λ ἄ μ π ε ἰ ἀ π ὸ μ ε γ α λ ε ἷ ο ὅ τ α ν λ ε ἰ τ ο υ ρ γ ε ἰ ἢ δ η μ ι ο υ ρ γ ι κ ῆ τ ο υ σ υ ν ε ἰ δ η σ η. Γιατὸ τὰ ἄτομα καλοῦνται καὶ σὰ μονάδες καὶ σὰν ὀργανικὲς ἐνότητες νὰ παίξουν τὸ δημιουργικὸ τους ρόλο.

Σὲ μιὰν ἐποχὴ ποὺ σοβεῖ μιὰ βαθύτερη κρίση, θὰ πρέπει ν' ἀποδειχτεῖ ἡ ἐσωτερικὴ ἀντοχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ ξυπνήσει ἡ δημιουργικὴ του συνείδηση. Τότε διαφαίνονται οἱ ἐκρηχτικὲς του ἀναλαμπὲς ἀπάνω στὴν ἐξελιχτικὴ ἀναγκαιότητα τῆς ζωῆς. Ἡ ἀδράνεια κι ἡ ἀδιαφορία εἶναι δυσάρεστοι οἰωνοί, ἀνθρώπινης ἥττας. Ὁ σπινθήρας τοῦ δίκιου ἀνάβει

τή φωτιά τῆς ὁποίας πάλης. Πῶς νὰ γίνετ' ἀλιῶς; Ὅταν οἱ ἄλλοι μᾶς κοιτοῦν παραπονεμένοι καὶ στερημένοι, μᾶς ἱκετεύουν μυστικόπαθα, καὶ ἐλπίζουν. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καὶ μονομάχος τῆς ἠθικῆς του συνείδησης, μὰ ξεχωρίζει ἀπὸ τ' ἄλλα βιολογικὰ ὄντα ἀκριβῶς γιὰτὶ γίνεται ὑπέρμαχος τῶν συνειδητῶν πράξεων ποὺ ὠφελοῦν τὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἐπιβάλλεται ἡ εὐεργετικὴ ἰδέα καὶ ἡ πίστις τὴν ἀνθρώπινον δύναμιν.

Ἡ ζωὴ, σὰν ἀδιάκοπος ἀγῶνας πρὸς τὸ καλύτερο, ἀποζητάει τὴν ἀναγέννηση, τὴ διαδοχικὴ ἀναμόρφωση πρὸς μιὰ εὐκολὴ καὶ πιὸ εὐχάριστη ζωὴ. Εἶμαστ' ἐδῶ ἐν' ἀνόμοιο σύνολο ἀντιθέσεων χωρὶς δυνατὴ ἐναρμόνιση στὴν ἀμιλλα τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν μας. Ἡ ἀσκήμια καὶ ἡ κακία θὰ βρεθοῦν κάποτε στὰ μουσεῖα τῆς ἱστορίας. Θὰ βλέπουν οἱ μελλούμενοι τελειότεροι, τὰ ζωώδη ἐνστικτὰ τῶν προγόνων τους σὲ ἀνεπίτρεπτες γιὰ στασιμότητα ἢ πτωχὴ ἐποχὴς. Ὅσοι πιστεύουν αἰσιόδοξα στὴ δύναμιν τ' ἀνθρώπου—ἐκείνη ποὺ ἀπορέει ἀπὸ τὴ δημιουργικὴ συνείδηση καὶ μεγαλουργεῖ—προχωροῦν. Τιμᾶει ξέχωρα τὸν ἄνθρωπον ὁ γοργὸς ρυθμὸς τῆς ἀλλαγῆς. Ὅταν λέμε ἠθικὴ συνείδηση ἐννοοῦμε: τὸν ἐνάρετον, τὸν τίμιον καὶ εὐγενικὸν χαρακτήρα. Μὰ ἡ δημιουργικὴ συνείδηση εἶναι: καὶ ἡ ἐνεργειακὴ πίστις πρὸς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἰδανικοῦ, ἡ ἱερὴ φλόγα ποὺ μεταμορφώνει τὰ πράγματα καὶ τὴ ζωὴ. Ἡ πρώτη σὰ βάση ἴσως ἀρκεῖται σ' ἓνα φρόνιμον ἦθος. Ἡ ἄλλη ὀλοκληρωμένη τὰ θέλει ὄλα. Ἡ ἠθικὴ συνείδηση μπορεῖ νὰ εἶναι λογικὴ ἐκτίμησις, βλέψις καὶ στάσις. Ἐνῶ ἡ δημιουργικὴ γίνεται θέσις καὶ πράξις. Γίνεται νέα δύναμις προόδου. Ἡ κινητήρια τροχία γιὰ ξανανιώματα καὶ φωτεινὰ γλυκοχαράματα. Ἡ μαστόρισα στὰ θριαμβικὰ θάματα τοῦ ἐπίχτητου πολιτισμοῦ. Αὐτὴ ἀναβλασταίνει τὰ νιόμορφα ἐπιτεύγματα, τὰ ἐκθαμπωτικὰ μας πανοράματα στὰ πεδία τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ τόσο μεγαλειώδης γι' ἄλλους λαοὺς ἐποχὴ μας δὲν πρέπει ποτὲ νὰ μᾶς φέρει σὲ ἀπελπιστικὰς τάσεις, ποὺ νὰ χάνουμε τὴν πίστιν μας σὲ ὅ,τι ἀληθινόν, ὠραῖον καὶ ἀγαθὸ εὐδοκίμει μαζί μας.

Ἡ δημιουργικὴ συνείδησις εἶναι τὸ πιὸ παραγωγικὸ φαινόμενον τῆς ζωῆς. Καταδικάζει τὴ μοιρολατρεία, ἐξαλείφει τὴν προκατάλειψιν, χαράζει τὴ θετικὴν πορείαν γιὰ τὸ γενικὸν καλόν. Αὐτὴ θὰ πολεμήσῃ τὴν ἐλαφρότητα, θὰ κεντρίσῃ τὴν ἀπομόρῳσιαν, θὰ σβῆσῃ τὴν παλιὰ συνήθειαν, θὰ γονιμέψῃ τὴν στειρότητα, θὰ καταργήσῃ τὴν ἀρνησιν στὸ σεβασμὸν καὶ τὶς ἀνάγκας τοῦ πλησίον. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος τοῦτος σὰν ὑπεύθυνος πολίτης, ἀποχτήσῃ αὐτεπίγνωσιν τῆς ὑπαρξῆς του καὶ πλήρην αὐτογνωσίαν τῆς δημιουργικῆς του συνείδησης, ὁ καθένας γιὰ ὄλους καὶ ὄλοι γιὰ τὸ σύνολον...τότε μπορούμε ν' ἀκολουθήσουμε τοὺς ἄλλους λαοὺς στὴν οἰκοδόμησιν μιᾶς καινούργιας καὶ εὐτυχισμένης Κοινωνίας.

Λ. Μάλαμας

Πικρά χαμόγελα

Μ' άλυσίδες στὰ χέρια πού τραβάς ἄνθρωπε;
 Ποιὸς θὰ σὲ προφυλάξει ἂν στὸν ἄγνωστο κόσμο πού τρέχεις,
 πατήσεις πάνω σὲ πτώματα καὶ σκοντάψεις,
 ῥίγος δὲ θὰ σοῦ φέρει ἢ παγωνιά πού θὰ συναντήσεις:
 "Ἄν τίς ἀναμνήσεις θέλησες νὰ ταξιδέψεις, μὴν πᾶς πίσω τους,
 θὰ σὲ λυγίσουν καὶ τότε μιὰ μονότονη βροχή
 θὰ στάζει ἀπ' τὰ μάτια σου ἢ κεντημένη σακκούλα
 θὰ σαπίσει, καὶ τὸ περιεχόμενο θέλεις δὲ θέλεις,
 μέσα στὸ ἔρεβος θὰ κλείσεις.
 "Ὅση δύναμη κι' ἂν σοῦ μείνει συγκέντρωσέ την
 κάτω ἀπ' τὸν τροχὸ τῆς ζωῆς
 καὶ σπάσε τίς ἀλυσίδες μόνος σου.
 Κι' ἂν θέλεις νὰ σοῦ θυμίζουν κάτι μὴν τίς πετάξεις
 στὴ μαύρη θάλασσα,
 φκιάχτες κομπολόϊ καὶ παίξε τὸ χρόνο
 ὅπως ὁ παληάτσος, καὶ θὰ κερδίσεις...
 Χίλιες φωνὲς πίσω σου κι' ἂν μένουν βουβὲς
 ἢ μιὰ φωνὴ τῆς καρδιᾶς σου φτάνει!
 Μὴ σὲ τρομάζει τὸ σημάδι πού ἄφησαν,
 οἱ νέοι δριζόντες θὰ σκεπάσουν
 μ' Ἀπριλολούλουδα τὸν τάφο
 τοῦ παρελθόντος.
 Ἐμπρὸς μὴ στέκεσαι, προχώρα σὰν τὸ στρατιώτη
 πού πάει γιὰ τὴν πρώτη γραμμὴ.
 Ἡ ζωὴ θέλει μάχη κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμή.
 Χαίδεψε τὴ ζωὴ σου ὅπως τὸ κύμα τὸ βράχο!
 ὁ πληγωμένος ἂν δὲ φτάσει πρῶτος γιὰ νὰ σημάνει
 τὴν καμπάνα, τὴ χτυπᾶνε οἱ ἄλλοι κι' αὐτὸς ἀκούει...
 Μὴ σὲ κλονίζει τὸ αἶμα, ὁ νικητὴς χαμογελάει!
 Δέξου σὰν τελαιταῖα σπονδὴ τὴ λύτρωση!

ΔΕΣΠ. Θ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ βκοιάδι

Μέσ' στὸ σκοτάδι βυθισμένοι
 ἀντίπερα τὸ φῶς κοιτᾶμε
 ναρθεῖ, νὰ γίνουν ὄλα μέρα
 μὲ χρυσοκούταλο νὰ φᾶμε.

Καὶ καρτεροῦμε, καρτεροῦμε
 βοήθεια ἀπὸ θεὸ γενναῖο.
 Ἄλλοίμονο στοὺς σκλαβωμένους
 πού περιμένουν τὸ μοιραῖο!!

Σ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗΣ

ΒΙΕΙΝΑΜ

Στή Σαϊγκόν κάνουν πυροτέχνημα τὸν ἐναντὶ τους αἱ ἄνθρωποι
 Ἐπιζητοῦν ἢ τέφρα τους νὰ καλύψει τὸν Ἥλιο.
 Ἄνεπίτρεπτο εἶναι τὸ φῶς.
 Ἡ δουλεία ἀλλάζει ἐνδύματα.
 Ἀποικιοκρατία—Ξένη ἐπιτροπή—Λεγκὸς θάνατος.

Ὁ Χάρτης τοῦ Ο.Η.Ε. ἀνεμίζει τὴ σημαία του
 σὲ θυρεὸς πτωμάτων.
 Ἡ αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν χαμόγελο σὲ παρένθεση
 χωρὶς περιεχόμενο ῥήση.

Ὁκεανὸς ἀτέρμονος ἢ πείνα
 χάος ἀπίθμενο ἢ σκληριά.
 Νιρβάνα ὁ Βοῦδας ὑπόσχεται
 ποὺ τῆς χαρίζουν—βόμβες Νατάλμ—βόμβες ἀτόμου.

Σαϊγκόν, ζωή. Χαμόγελο ἀγγέλων.

ΑΝΘΟΣ ΠΩΓΩΝΙΤΗΣ

Ἄπο τις «Ὀπτικὸς Γωνίας» ἐπέλετο

ΒΙΕΙΚΟΚ

Ὅταν ὁ ἥλιος φτάνει στὸ Βιέι Νάμ
 σταμάτησε τὸ γόρισμά σου γῆς γιὰ λίγο
 καὶ φάναξε ὅσο δυνατὰ μπορεῖς:
 — Ἦλιε σ' αὐτὴ τὴν κόγχη μου φιλιάζουν Βιεϊκόκ
 εἶναι τὰ πιόμορφα παιδιὰ ποὺ ἔχω
 κρατοῦνε τὴν τιμὴ τοῦ κόσμου
 ποὺ κινδυνεύει ἀπ' ἄνομες «ἀγάπες»(;) ἰσχυρῶν.
 Σὰν ξεμερώνει ἀνακαίονται
 καὶ ἀφήνουν τὸν ἥλιο
 νὰ ρίχνει φῶς πάνω στὴ γῆς.
 Καὶ σὰ βραδιάζει ἀρχίζοντε νὰ πολεμοῦν
 φωτίζοντας μὲ ματωμένες ἀστρατὲς τὴν ἀνθρωπότητα.
 Καταστρέφουν τυράντων ὄνειρα
 θερμαίνον ἑλπίδες σκληρωμένων.
 Ἦλιε νὰ τοὺς προσέχεις. ζέστανέ τοις.
 Ρίξε τίς πιόμορφες ἀχτίδες καὶ χαιρέτισέ τοις
 θὰ σ' ἀντιχαιρέτισον,
 τὸ νιώθουνε πολὺ τὸ φῶς!

Γ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

Ἡ Ἀντιγόνη σιὴν πυραμίδα

Μ' ἔχτισαν σὲ μιὰ πυραμίδα.
 Τῶθελα καὶ δὲν τῶθελα.
 Ἰσχυρίζονται πῶς εἶχα προδιάθεση.
 Ἄς λένε ἀπτὰ στοιχεῖα δὲν ἔχουν.

Ὡς τόσο περιεργάζομαι τὶς μούμιες
 ντύνομαι τὸ πετσί τους κι ἀστειεύομαι
 χτυπῶ τὸ γκὸγκ ἢ δρασκελάω ἔρπετὰ
 καινούρια δάδα ἀνάβοντας γιὰ τὸν ἥλιο μου.

Οἱ Τερακότες κλαῖνε μὲς στὴ στάση τους·
 «Πότε θὰ ζήσουμε» μοῦ λένε δίνοντάς μου
 φουρκέτες καὶ στεκάκια γιὰ τὴν κόρη μου.
 Ἐγὼ βέβαια ὑποκρίνομαι πῶς κλαίω.

Ἐξω τὸ φῶς γλiefει τὴν πυραμίδα
 ἐπίμονα μαχητικὰ ἀσυγκράτητα·
 οἱ ἱερεῖς ὑποπτεύονται πῶς μ' ἀνακάλυψε
 κι ἄλλοι θαρροῦν πῶς ζήτησα τὴ συνδρομὴ του.

Θ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Εὐνημα

Σωρεύτηκαν οἱ θλίψεις μου σὰ χιονοστιβάδες
 γίνηκαν θεόρατο βουνὸ πὸ πλέουν στὴν κορυφή του
 τὰ ματωμένα ἀστέρια!..
 Ἐφτασε ἡ στιγμή π' ὠρίμασε ἡ πίστη
 νὰ ξεχυθεῖ ἀπ' τὰ στήθια μου, στεντόριες κραβγές.
 Κάθε ἤχος καὶ μιὰ δέσμη κεραβνοὶ
 τόξα φλογισμένα νὰ ξεσκίσουν
 τὴ μουχλιασμένη ἐπιφάνεια τῆς λίμνης,
 νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ λήθαργο οἱ ἀνθρώποι.
 Αὐτὸς ὁ βάλτος ξεχειλίσει ἀπὸ αἶμα καὶ δάκρυα!
 Καιρὸς νὰ ξετυλίξουμε τὴν καταχνιά,
 νὰ παφλάσει ἡ παλοῖρια
 νὰ βουλιάξει στὰ ἔγκατα
 τὶς ψυχὲς τῶν ληστῶν.

ΣΤ. ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Καστοριά

(Ἀπὸ τὸ ὕψωμα τοῦ Προφήτη Ἡλία)

α

Ὁ πράσινος καθρέφτης τῆς λίμνης
 εἶναι τὸ ἄλλο πρόσωπο τῆς Καστοριάς.
 Τὸ εἶδωλο. Ἡ ἀσύλληπτη χαρά.
 Πέρα ἢ φάρμα μὲ τὰ ζωάκια βιζόν
 Κερδοφόρα πηγὴ. Μόχτος τῶν Καστοριανῶν.
 Ἐδῶ πάνω τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ
 ἀξήση—κατὰ ἓνα—τὸν ἀριθμὸ τῶν Ἐκκλησιῶν.
 Μαρτυρία μιᾶς Βυζαντινῆς ἱστορίας.
 Σὲ πέτρες ἄσπρες στὸ ἀντικοντὸ βουνό
 διαβάζεις τὸν ἐμφύλιο σπαραγμὸ
 πληγὴ πὸ ἐπουλώθηκε ἀπ' τὴ φράση:
 «Ἡ Ἑλλάς χώρα ἡρώων».
 Κάτω ἀπ' τὴ φράση αὐτὴ βιγλίζει
 τὸ ἄλλο πράσινο μάτι τῆς λίμνης.
 Ἀπ' τὸ ὕψωμα τοῦ Προφήτη Ἡλία
 βλέπεις τὴν ἀδικία.
 Κι' ἐδῶ οἱ πολεοδόμοι ἐγιναν ἐγκληματῆαι.
 Ἐδῶ οἱ ἀναμνήσεις εἶναι διόπτρες
 γιὰ νὰ βλέπεις τὶς ὀμορφιές πὸ χάθηκαν.

Μάης 1966

ΕΥΑΓΓ. ΣΟΥΛΤΑΝΗΣ

Τριαντάφυλλα

Σκοτώνοιτε τοὺς Κένεντι
 σὲ ταξίδια γιὰ κηρύγματα τραπὰ
 οἱ φονιάδες κι οἱ δῆμοι.
 Κι ἔρχονται ὥρες πὸ μετανιώνουν πικρά,
 δὲν ξέρουν τί νὰ ποῦν,
 μηδὲ καὶ ν' ἀπολογηθοῦν.
 Σκουλήκια πὸν τρέφονται μὲ πτωμαίην
 στοῦ κάτω κόσμου τὰ πλοῦσια τραπέζια,
 μακάβριοι καλοφαγάδες
 στὰ δεῖπνα τῶν νεκρῶν.
 Μὰ οἱ ποιμένες μὲ τὴ σοφία τῶν ἀπλοϊκῶν
 ἀποθέτουν κόκκινα τριαντάφυλλα
 στοὺς τάφους τῶν ἡρώων
 καὶ προχωροῦν...

Κ. ΚΟΚΟΡΟΒΙΤΣ

Περιμένονιας τὴν «Καλή»,

Νέο τὸν τσάκιζε ἡ κούραση καὶ ἡ φτώχεια
Χρόνια πολλὰ κνηγοῦσε μὲ λαχτάρα τὴν «Καλή»
μὰ ποτὲ δὲν τὴν πρόφτασε.

Τὴ μέρα τὸν μαύριζε ὁ ἥλιος.
καὶ τὸν ἔλουζε μὲ ἰδρώτα.
Τὴ νύχτα μουντζούρωνε τὰ χαρτιά
ὡς πὸ γέμισε πολλὰ καλάθια.

Μιὰ μέρα ἡ «Καλή» ἦρθε μόνη της καὶ τὸν βρῆκε,
ἦταν ξαπλωμένος χαϊδεύοντας τὴ θερμοφόρα.
Ἡ «Καλή» τοῦ χαμογέλασε,
τοῦ ἄδειασε τὰ καλάθια καὶ τὰ ξαναγέμισε
μὲ δεσμίδες καὶ πυκνογραμμένες συνταγές.

Τώρα κοιτάζοντας τὸ μεγάλο ρολοῖ
βλέπει τὸ ἡλιοβασίλεμα,
καρτερῶ τὴ μουσικὴ καὶ μετρῶ τὰ στεφάνια.

ΝΙΚΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀπόδειγμα

Πῶς ἡ φθορὰ σὲ ζήλεψε ἄτυχα
κι οἱ μέρες μας π' ἀγάπησες ξεχώρισαν.
Τώρα ἡ σιωπὴ σου ἡ στοργικὴ
ἕνα γύρω μᾶς ἀγγίξει τὰ μέτωπα
κύμ' ἀπ' τὸ νησί πὸ σ' ἔφερε σὲ μᾶς
καὶ πὸ σὲ πῆρε πίσω.
Ἄκουσε σοῦ τάζουμε τίς ιδέες μας
Σοῦ τραγουδάμε τὴ λύπη μας
Σοῦ μοιράζουμε τὸ χαμόγέλό μας
Τόσο λίγο, μὴν παραπονιέσαι
δὲ σὲ ξεχάσαμε.
Μόνο περιμένε κι ἐμᾶς στὴν ὄχθη
τῆς γαλήνιας λίμνης.

Ε. Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Ἐνῶ κλείνουν 35 χρόνια ἀπ' τὸ θάνατό του

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

(Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ ΓΙΑΝΝΙΩΤΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ)

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

10ν

Κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη, τὰ Γιάννινα δὲν τίμησαν ὡς τώρα καθὼς πρέπει, τὴ μνήμη ἐνὸς πνευματικοῦ παιδιοῦ τοῦς ποῦ μὲ τὸ ἔργο του τίμησε τὴ νεώτερη λογοτεχνία τῆς πατρίδας μας, τὴ μνήμη τοῦ Γιωσέφ Ἐλιγιά. Τὰ ὄσα γράφονται παρακάτω ἀποτελοῦν γι' αὐτὸν ἓνα ἀπλὸ ταπεινὸ μνημόσυνο μὲ τὴν εὐκαιρία ποῦ συμπληρῶνται φέτος 35 χρόνια ἀπ' τὸ θάνατό του.

Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Γιωσέφ Ἐλιγιά δυστυχῶς ἐμεῖς οἱ Ἡπειρώτες ξέροισιμε πάρα πολὺ λίγα πράγματα, ἐνῶ ἀξίζει νὰ προβληθῇ τὸ ὄνομά του κατὰ κάποιον ἐπίσημο τρόπο. Ἀξίζει νὰ τιμηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Γιωσέφ Ἐλιγιά, ὄχι μόνον, γιὰ τὸ πνευματικὸ του ἔργο ἔχει ἀναγνωριστῆ ὡς πολὺ σημαντικὸ σὲ πανελλήνια κλίμακα ἀπ' ὄλους τοὺς λογοτέχνες τῆς πατρίδας μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ὑπῆρξεν αὐτὸς ἓνας αὐτοδίδακτος πνευματικὸς ἄνθρωπος, μὲ συνέπεια στὴ ζωὴ καὶ στὸ πνευματικὸ του ἔργο, ἀνεξίθρηστος λογοτέχνης, μὲ κλεισμένη μέσα στὴν ψυχὴ του τὴν ἀγάπη γιὰ κάθε τι ποῦ ἀποτελεῖ τὴν κοινωνικὴ πρόοδο, γιὰ κάθε τι Γιαννιώτικο καὶ Ἡπειρωτικὸ γιὰ κάθε τι τὸ Ἑλληνικὸ.

Ὁ Γιωσέφ Ἐλιγιά ὑπῆρξε τὸ Γιαννιώτικο Ἑλληνοεβραϊόπαιδο ποῦ, παλεύοντας μὲ πολλὰς ἀντιξοότητες, ἀναδείχθηκε ὑπέροχος ἐργάτης τοῦ πνεύματος. Τὸ δημιουργημὰ του τὸ πνευματικὸ δὲν ξέροισιμε ὡς πῶς σημεῖο σπινθηροβολήματος θάχε φτάσει, ἀν δὲν τοῖκοσε τόσο γλήγορα τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του ὁ θάνατος.

Ἀπὸ ἓνα πολὺ φτωχὸ ἀντρέγγυνο Ἑλληνοεβραίων τῶν Γιαννίνων ὁ Γιωσέφ εἶδε τὸ φῶς τῆς ζωῆς του στὰ 1901. Πρέπει νὰ σημειωθῆ ἔδῳ πῶς εἶναι μεγάλον λάθος αὐτὸ ποῦ γράφεται σὲ μερικὰς ἐγκυκλοπαίδειες πῶς ὁ Γιωσέφ γεννήθηκε στὰ 1892.

Τὸ Γιαννιώτικο περιβάλλον ὑπῆρξε ὁ χῶρος ποῦ πέρασε τὰ παιδικὰ του χρόνια σύμφωνα μὲ τὶς συνθήκες τῆς μικροαστικῆς ἐβραϊκῆς τάξης τοῦ καιροῦ του. Τὴ λατρεῖα του πρὸς τὸ περιβάλλον αὐτὸ τὴ διαπιστώνει κανένας στὸ κατοπινὸ ποιητικὸ του ἔργο. Ἰδιαιτέρως ἓνα του ποίημα μὲ τίτλο: «Παμβώτιδα» γράφει:

«Ὁ λίμνη στὰ γλυκά σου τὰ νερά,
πόσα δνεῖρα παιδιάτικα λουσμένα.
Ἄχ! πῶς χαμογελοῦν τὰ περασμένα
στῆς μνήμης τὰ γιγάντια τὰ φτερά.

Ἄπ' τὸ γαλάζιο κόρφο σου ἢ χαρά,
ἢ παιδικὴ χαρά μου ξεπροβάλλει
σεμνὴ, μὲ τὰ σεμνὰ τρελλά της κάλλη,
μὲ ματάκια ἀθῶα κι ἀστραφτερά.

Ἄχ! πλάϊ σου τὰ πουλιὰ ζωντανεμένα
ροδόπλαστα, φωτοπεριχυμένα

στὸν πόνο μου βοτάνι μαγικό.
Μὰ δταν γροικῶ νεκρὰ τὰ περασμένα
πῶς νοιώθω νὰ δακρῦζει, ὡ λίκνη, ὠϊμένα,
τῆς φαντασίας τὸ βλέμμα ἑκστατικό».

Μοναχογιός, καθὼς ἦταν ὁ Γιωσέφ, ἦταν ἐπόμενο νὰ συγκεντρώσει πάνω του ὅλη τὴν ἀγάπη τῶν ἀπλοϊκῶν καὶ φτωχῶν γονιῶν του. Ἐίχε τὴν κακὴ μοίρα νὰ χάσει σὲ μικρὴ ἡλικία τὸν πατέρα του καὶ ν' ἀνατραφεῖ κατόπι μέσα στὰ χάρδια τῆς πονεμένης χήρας μάνας του. Σὰν παιδί δοκίμασε μιὰ ζωὴ ζυμωμένη μὲ τὴ φτώχεια. Ἡ μητέρα του ξενόπλυνε στὰ ἑβραϊκὰ ἀρχοντόσπιτα ἔδειχνε γι' αὐτὸν ξεχωριστὴ ἀγάπη. Ὁ μονάκριβος γιός της ἦταν γι' αὐτὴν βάλσαμο στὸν πόνο της καὶ παρηγοριά στὴ φτώχεια της. Γι' αὐτὴν τὴ λατρευτὴ του μάνα ὁ Γιωσέφ ἀφίνει κατόπι νὰ ξεχυθεῖ μιὰ ὑπέρτατη ἀγάπη σὰν εἶδος εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτή. Πάρα πολλὰ μᾶς λέει γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ τὸ ποίημά του μὲ τὸν τίτλο «Μητέρα».

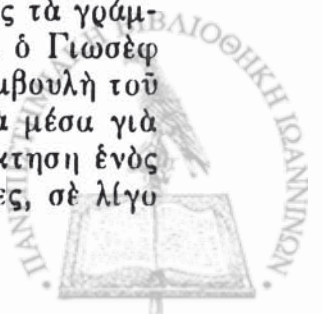
«Ἀμέτρητο, ξετίμητο βλεσίδι εἶν' ἡ στοργή σου,
μανούλα πονεμένη.
Μὲ τὸν πικρὸ σταυρὸ κι οἱ δυὸ στὰ χεῖλη τῆς ἀβύσσου
τραβοῦμε ἀποσταμένοι.

Σαρκαστικά ὄχ' τοῦ Γολγοθᾶ μᾶς γνέφ' ἡ μοίρα—ὠϊμένα,
τὴ ματωμένη στράτα.
Μὰ—ἀποσταμένη πιά ἡ ψυχούλα σου—καὶ λαβωμένα
τὰ ἔρμα φτωχά σου νειάτα.....

Ἡ μοναξιά κι ἡ ξενητεία τὴ συντροφιά ἔχουν στήσει
μεσ' στῶν ψυχῶν μας τᾶδεια.
Ἄχ πότε θάρθει γιὰ μᾶς ἐν' ἄστρο νὰ φωτίσει
τῆς ζωῆς μας τὰ σκοτάδια;

Ἦ χρυσομάνα στοργικιά, μανούλα πονεμένη,
ἡ ζωὴ μὴ σὲ λυγίζει
Μεσ' τῆς ἐλπίδας τὸ ναὸ ἡ ψυχὴ γονατισμένη
τὸ θεό της ἀτενίζει.....».

Ὅπως ὅλα τὰ ἑβραϊόπουλα τῶν Γιαννίνων τοῦ καιροῦ του, φοίτησε κι αὐτὸς στὸ σχολεῖο ποὺ ἦταν τότε στὰ Γιάννινα γιὰ τὰ παιδιά τῶν ἑβραίων, τὴν «Alliance Française». Ἦταν ἓνας ἀπ' τοὺς καλοὺς μαθητὲς τοῦ σχολείου αὐτοῦ. Ἄν ἔδειχνε καμμιά ἐξαιρετικὴ κλίση γιὰ τίποτε στὰ πρῶτα του παιδικὰ χρόνια. Τὸ ξεπέταγμά του καὶ τὸ φτερούγισμά του πρὸς τοὺς πνευματικούς ὀρίζοντες ἄρχισε γύρω στὰ 16 περίπου χρόνια τῆς ἡλικίας του. Σὰν ἐξόρμησή του πρὸς τὰ γράμματα ὁ πρόεδρος τῆς Ἰσραηλιτικῆς λέσχης τῶν Γιαννίνων στὰ 1935 Βεχορόπουλος μᾶς δίνει τὸ ἑξῆς περιστατικό: «Ἀργότερα, ὅταν ἦταν στὴν προτελευταία τάξη, ἓνα χαρακτηριστικὸ γεγονός μᾶς κάνει νὰ ποῦμε πῶς ἀπὸ τότε διαγράφηκε στὸ Γιωσέφ ἡ πρώτη ἰδιαίτερη κλίση γιὰ κάθε νέο ὡς πρὸς τὰ γράμματα. Ἄλλοι περισσότερο ἀπ' αὐτὸν εὐποροὶ συμμαθηταὶ του—γιατὶ ὁ Γιωσέφ ἦταν φτωχός—εἶχαν προμηθευθεῖ τὸ Γαλλικὸ λεξικὸ Λαρούς κατὰ συμβουλή τοῦ τότε ἐπιμελητοῦ τῆς Ἀλλιάνας κ. Μιτρόνη, ἐνῶ ὁ Γιωσέφ δὲν εἶχε τὰ μέσα γιὰ νὰ προβεῖ σὲ μιὰ τέτοια προμήθεια. Ἀλλὰ ἔβλεπε μὲ πόθο τὴν ἀπόκτηση ἑνὸς τέτοιου ἔργου. Γι' αὐτὸ κάνοντις ὅσο μπορούσε περισσότερες οικονομίες, σὲ λίγο

χρόνο κατώρθωσε να πάρει κι αυτός ένα μικρότερο, μα λαρούς πάντοτε, λεξικό· κι αυτό, βέβαια ήταν η άπαρχή να μελετά και να ασχολείται—τις ώρες που δεν είχε τα κύρια μαθήματά του—με το λεξικό αυτό, απ' το όποιο τόσα είχε να ωφεληθεί. Έτσι λοιπόν βρίσκουμε το Γιωσέφ μελετητή κάθε νέου που δεν αποτελοῦσε πλέον απαραίτητο για το σχολείο μάθημα, μα νέο, για τὸ όποιο είχε πάντα μιὰ ξεχωριστὴ ἀγάπη και ζέση για νὰ μαθαίνει, για νὰ μελετᾶ και νὰ ασχολείται κατὰ τις ώρες τῆς σκόλης του».

Μὲ τὸ λεξικό αὐτὸ στὰ χέρια βρίσκει κανένας τὸ φτωχόπαιδο τῆς ἑβραϊκῆς συνοικίας μελετητὴ απ' τοὺς λίγους. Σὲ ἡλικία 17 χρόνων τέλειωσε τὸ σχολείο τῆς Ἀλλιάνς. Μπαίνει απ' τοὺς πρώτους στὴ Σιωνιστικὴ κίνηση ποὺ παρατηρήθηκε στὰ χρόνια ἐκεῖνα στὰ Γιάννινα. Ἀποδείχτηκε ὁ πιὸ κατάλληλος ὁμιλητὴς και προπαγανδιστὴς για τὸ ζήτημα αὐτό. Ἀναδείχτηκε σημαντικὸς ποιητὴς τῆς Σιωνιστικῆς ἰδέας: «Γιὰ σὲ Σιών πατρίδα μου τὸ αἷμα μου θὰ χύσω». Τὰ πρώτα Σιωνιστικὰ του ποιήματα, παρ' ὄλο τὸν ἐνθουσιασμό του, δὲ μποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν πὼς ἔχουν σημαντικὴ ἀξία. Στὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα ὁ Γιωσέφ μὲ τὴ μελετηρότητά του και τὴν ἐξυπνάδα του κατώρθωσε και τελειοποιήθηκε στὰ Γαλλικά, γι' αὐτὸ ἡ Ἰσραηλιτικὴ Κοινότητα, ἔχοντας ἀνάγκη ἀπὸ κάποιον δάσκαλο, στὴν Ἀλλιάνς, τὸν προσέλαβε μὲ πολὺ μικρὸ μισθὸ ποὺ τὸν πληρώνε τὸ ταμεῖο τῆς κοινότητος. Ὁ Γιωσέφ δὲν παύει νὰ μελετᾶ. Ρίχνεται μὲ μεγάλη ζέση και ἐνθουσιασμό στὰ νεοελληνικά γράμματα, γίνεται θιασώτης τῆς Δημοτικῆς Γλώσσας, παραμερίζει τις θρησκευτικὰς δοξασίες. Ἦθελε νὰναι πρώτα Ἕλληνας και κατόπι Ἑβραῖος. Ἐτσι πέρασε τὸν καιρὸ του στὰ Γιάννινα ὡς τὰ 1920, ὅποτε προσκλήθηκε νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ στρατό. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὡς τότε δὲ μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς εἶχε παρουσιάσει τίποτα σπουδαία του ποιήματα. Κατὰ τοὺς βιογράφους του, ὑπηρετήσε στὸν 6/26 λόχο στὰ μόνιμα ἔμπεδα τῶν Γιαννίνων. Ὁ Γιωσέφ τὸ μεγαλύτερο χρονικὸ διάστημα τῆς στρατιωτικῆς του θητείας, ποὺ βάσταξε αὐτὴ 9 μῆνες, τὸ πέρασε σ' ἕνα γραφεῖο τῆς Μεραρχίας. Ἀλλὰ σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπαψε νὰ διαβάζει και νὰ γράφει. Ἀμα πῆρε τὸ ἀπολυτήριο απ' τὸ στρατὸ πάλι ξανάκανε τὸν κοινοτικὸ δάσκαλο στὴν Ἀλλιάνς, ζώντας μὲ τὴ μάνα του στὸ φτωχικὸ του σπίτι, ἀλλὰ ἔχοντας πάντα για σύντροφο τὰ βιβλία και τὴν πνευματικὴ δουλειὰ μὲ τὴν πέννα. Ἐπειδὴ ὁ μισθὸς του ἦταν λίγος, για νὰ τὰ βολέψει, παρέδινε Γαλλικὰ μαθήματα σὲ πλουσιόπαιδα τῶν Γιαννίνων. Τὸν καιρὸ αὐτὸν ἐπιδόθηκε σὲ πλατεῖα μελέτη τῆς Γαλλικῆς λογοτεχνίας και στὴν ἑβραϊολογία. Στὰ 1924 παρουσιάζεται σὰν νὰναι τέλειος κάτοχος τῆς Ταλμουδικῆς και Μεταταλμουδικῆς φιλοσοφίας. Για πρώτη φορὰ ἐμφανίζεται σὲ δημόσια ὀμιλία στὰ Γιάννινα στὰ 1924. Μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ μακαρίτη καθηγητῆ Ἀλκιβιάδη Κοντιόπανου, ποῦχε ἐχτιμήσει πολὺ τὰ προσόντα και τὴ βαθιὰ μόρφωσή του, ὁ Γιωσέφ ἔδωσε διάλεξη στὴ Ζωσιμαία Σχολή. Μίλησε γύρω ἀπὸ τὴ βιβλικὴ και τὴ μεταβιβλικὴ ποίηση. Ἡ ἀνάλυση και ἡ κριτικὴ του ὑπῆρξαν πολὺ βαθυστόχαστες. Ἀνάφερε ὠρισμένα ἀποσπάσματα ἀπὸ ποιήματα διαφόρων ἑβραίων ποιητῶν και ἀπάγγειλε και δικές του ἑμμετρος μεταφράσεις ἀπὸ ἔργα ἑβραίων ποιητῶν. Τὸ ἀκροατήριό ποὺ παρακολούθησε τὴ διάλεξή του ἦταν πολὺ ἐκλεκτό. Ὁ Γιωσέφ ἀπόσπασε τὰ συγχαρητήρια ὄλων και γράφτηκαν στὸν καθημερινὸ τύπο τῶν Γιαννίνων τὰ πιὸ καλά σχόλια για τὴ διάλεξη αὐτὴ. Ἰδιαιτέρα ἔγραψαν πολὺ κολακευτικὰ γι' αὐτὸν οἱ φημερίδες τῶν Γιαννίνων «Ἡπειρωτικὸς Ἀγὼν» (Εὐθ. Τζάλλας), «Ἐλευθερία» (Χρ. Χρηστοβασίλης), «Ἡπειρος» (Γ. Πελλερὲν) και ἄλλοι.

Ὁ Γιωσέφ καταγίνεται μὲ ὄρεξη στὴ μελέτη και ἀποφασίζει νὰ μεταφράσει πιὰ και τὴ Βίβλο στὴ δημοτικὴ γλώσσα. Αὐτὸν τὸν καιρὸ ἀρχίζει νὰ δημοσιεύει

καὶ ποιήματά του στὶς ντόπιες ἑφημερίδες τῶν Γιαννίνων. Χρησιμοποιεῖ τὸ φιλολογικὸ ψευδώνυμο Ἰούλιος Συγκουλιέρος.

Τὸ πιδ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς πνευματικῆς ἐκδήλωσης τοῦ Γιωσέφ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνεξιθρησκεία του ποὺ δείχνει. Παρὰ τὴν τέλεια γνώση, ὅπως τονίστηκε παραπάνω, τῆς ταλμουδικῆς καὶ μεταταλμουδικῆς φιλοσοφίας, μὲν ταῦτα ζωγραφίζει τὸ Χριστὸ σὰν «τὴν πιδ ὠραία ψυχὴ ποὺ ἔχει ποτὲ στὸν κόσμον τοῦτο ἀνθοβολήσει». Καταλαβαίνει κανένας εὐκολὰ σὲ πόση ἀντίθεση τὸν φέρνουν οἱ ἰδέες του αὐτὲς μὲ τοὺς τότε φανατικοὺς ἡγήτορες τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος τῶν Γιαννίνων. Ὁ Γιωσέφ γίνεται πολὺ ἀγαπητὸς ἀπὸ τὶς λαϊκὲς μάζες, τόσο τῶν ἑβραίων ὅσο καὶ τῶν χριστιανῶν. Ἡ λαϊκότητά του αὐτὴ καὶ οἱ προοδευτικὲς του ἰδέες τοῦ δημιουργοῦν τὴν παρεξήγηση, ὅτι εἶναι κομμουνιστὴς καὶ τὸν ἀναγκάζουν νὰ ἐκπατριστεῖ ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Παίρνει στὰ 1924 τὴ μάνα του καὶ πάει στὴν Ἀθήνα. Γιὰ τὸ κυνήγημα ποὺ τοῦ ἔχουν κάνει ἀπ' τὰ Γιάννινα, ἰδιαιτέρως οἱ ἑβραῖοι, μπορεῖ νὰ διαβάσει κανένας τὸ βιβλίον (διηγήματα) τοῦ κ. Δημήτρη Χατζῆ (ἐκδόση «ἐπιθεώρησης τέχνης» Ἀθήνα 1963) ποὺ ἔχει τίτλον «τὸ τέλος τῆς μικρῆς μας πόλης». Εἰδικώτερα δὲ ἄς διαβάσει γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ τὸ διήγημα: «Σαμπεθαί Καμπιλῆς» (σελίδα 41—66).

Βέβαια ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τῶν ὁμόθρησκῶν του καὶ τῶν συμπατριωτῶν του τὸν πικραίνουν καὶ τὸν δυσαρεστοῦν τρομερὰ ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἀποθαρρύνεται. Ἡ ἀξία του ἔχει ἀναγνωριστεῖ ἀπ' τοὺς εὐρυτέρους πνευματικοὺς κύκλους τῆς χώρας μας. Ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα γνωρίζεται μὲ τοὺς κύκλους τῶν λογοτεχνῶν καὶ ἀρχίζει τὴ δημοσίευση σὲ διάφορα περιοδικὰ δικῶν του ποιημάτων, καθὼς καὶ μεταφρασμένων. Πῶς νὰ ζήσει ὅμως στὴν Ἀθήνα μὲ τὴ μάνα του; Ἀρχικὰ ξόδεψε ὅσα λίγα χρήματα εἶχε, γιὰτὶ στὸ μεταξὺ ξεπούλησε στὰ Γιάννινα τὴ μικρὴ του περιουσία. Κατόπι ἀναγκάστηκε νὰ παραδίδει Γαλλικὰ μαθήματα ἰδιωτικὰ, ἐνῶ ταυτόχρονα φρόντιζε νὰ ἐξοικονομεῖ λίγο χρόνο γιὰ νὰ ἀφοσιώνεται στὸ διάβασμα διαφόρων βιβλίων στὶς δημόσιες βιβλιοθήκες τῆς Ἀθήνας. Ἡ πνευματικὴ του παραγωγή στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὰ 1925—1927 ὑπῆρξε σημαντικὴ. Στὰ 1927 ἔρχεται γιὰ λίγο στὰ Γιάννινα. Τὰ ἀγαποῦσε αὐτὰ τόσο πολὺ ποὺ ὁ ἐρχομὸς του σ' αὐτὰ ὑπῆρξε πολὺ συγκινητικὸς, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ πανηγυρικὸς. Οἱ παλιοὶ του φίλοι νοιώθουν μεγάλη χαρὰ ποὺ τὸν ξαναβλέπουν. Στὰ Γιάννινα ἀφιερώνει τότε καὶ τὸ παρακάτω του ποίημα ποὺ τὸ δημοσίεψε στὸν Ἰππειρωτικὸ Ἀγῶνα μὲ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα:

*«Παναθεμά σε ξενητεία, τ' ἔχουν καῦμό τὰ ξέν' ἀλήθεια!
Ἀνάβουν μέσα μὲ φωτιὰ κι ἕναν κρυφὸ πόνο στὰ στήθια.
Ἐνοιῶσα ἐντός μου τὸν καῦμό, βουβὸ κι ἀμύλητό μου τ' ἄχτι.
Καὶ μὲ ὑπερούσια ζωγραφιὰ μεσ' τῶν ὄνείρων μου τὴ στάχτη.
Ἐχετε γιὰ γλυκειὰς κυρὲς τῆς νεότητος μου κρυφὰς ἐλπίδες,
Γιαννιωτοπούλες λιγερὲς καὶ πεταχτὲς καμαροφρύδες».*

(Ἡ συνέχεια στὸ ἐπόμενο τεῦχος)

* 24 ἑκατομ. αὐτοκίνητα κατασκευάστηκαν σ' ὄλο τὸν κόσμον τὴν περασμένη χρονιά τοῦ 1965.

* 99 στρέμματα γῆς παραχώρησε στὸ Νομό—Ἡλείας ὁ πρωθυπουργὸς κ. Στεφανόπουλος στὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἰάκωβο Ἀμερικῆς γιὰ τὴν ἀνέγερση κατασκηνώσεων τῶν ἑλληνοαμερικανοπαίδων νάρχονται στὴ διάρκεια τῶν παραθερισμῶν τους.

* Ἡ Σοβ. Ἐνωση ἀνάγγειλε φέτος ἐσοδεῖα δημοτειακῶν ρεκόρ 160—165 ἑκατ. τόνους. Τὰ 90 ἀπ' αὐτὰ θὰ εἶναι στάρι. Θὰ ὑπερκαλύπτει τὶς ἀνάγκες καὶ ἄλλων χωρῶν καὶ θὰ ἔχει ἀπόθεμα 20 ἑκατομ. τόνους.

* Σὲ 46 πανεπιστήμια τῆς Ρουμανίας φοιτοῦν 136.000 φοιτητές. Ἀπ' αὐτοὺς τὸ 65% ἔχει ὑποτροφία. Τὴν περασμένη χρονιά 57.819 φοιτητές ἔμειναν στὰ εἰδικὰ φοιτητικὰ δωμάτια τῶν Σχολῶν καὶ 52.807 ἔτρωγαν στὰ εἰδικὰ φοιτητικὰ ἐστιατόρια.

Τὸ 1/4 τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ διατίθεται γιὰ τὴν παιδεία στὴ Ρουμανία.

* 140 δισεκατομ. δολλάρια διατίθενται σήμερα γιὰ τοὺς ἐξοπλισμοὺς φανερά, ἐχτὸς τὰ συγκαλιμένα κάτω ἀπὸ ἄλλα ὄνοματα. Αὐτὸ σημαίνει 400 ἑκατομ. δολλάρια τὴν ἡμέρα καὶ 16 ἑκατομ. τὴν ὥρα.

* Τὸ πρῶτο ἐξάμηνο τοῦ '66 οἱ ἀμερικανοὶ εἶχαν στὸ Νότιο Βιετνάμ 162.000 ἀπώλειες σὲ νεκροὺς τραυματίες καὶ αἰχμαλώτους. Στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα κατέρριψαν οἱ Βιετναμέζοι 1429 ἀεροπλάνα καὶ ἑλικόπτερα τῶν ἐπιδρομῶν. Βύθισαν 22 ναυτικές μονάδες, κατέρριψαν 1122 στρατ. ὄχηματα κλπ.

* Ἡ Γεωργικὴ παραγωγή στὴ Βουλγαρία εἶναι κατὰ 75% ἀνωτέρα τῆς προπολεμικῆς.

* Οἱ Γερμανοὶ γιὰ κάθε ξένο νεκρὸ ἀποζημιώνουν 75.000 δρχ. ἐνῶ γιὰ κάθε Ἕλληνα μόνον 37.500 δρχ.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΎΤΧΩΝ

ΜΑΧΑΤΜΑ ΓΚΑΝΤΙ

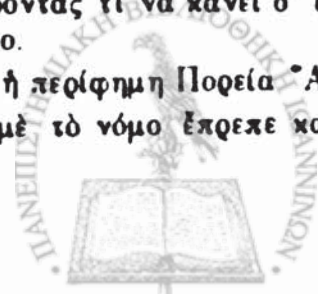
Στις 30 τοῦ Γενάρη τοῦ 1948 ὁ Γκάντι πῆγαινε ἀργὰ ἀπ' τὸ σπίτι του νὰ παρκολουθήσει μιὰ ὁμαδικὴ προσευχὴ. Ἐνας νεαρὸς Ἰνδὸς θεώρησε δεῖ ὁ Γκάντι ἔκαμε κακὸ στοὺς Ἰνδοὺς, ἐπειδὴ τὰ εἶχε καλὰ μὲ τοὺς Μωαμεθανοὺς· ἀνοιξε δρόμο ἀνάμεσα στὸ πλῆθος πυροβόλησε τὸν Γκάντι στὸ στομάχι καὶ ἔπεσε νεκρὸς στὴ γῆ.

Ὁ Νεχροῦ ἦνας μεγάλος Ἰνδὸς κυβερνήτης εἶπε στὸ ραδιόφωνο: «Τὸ φῶς ἔσβυσε ἀπ' τὴ ζωὴ μας καὶ παντοῦ εἶναι σκοτάδι. Ὁ πατέρας τοῦ ἔθνους δὲν ὑπάρχει πιά. Ἡ καλύτερη προσευχὴ, ποὺ μπορούμε νὰ κάνουμε, εἶναι νὰ δώσουμε τὸν ἑαυτὸ μας στὴν Ἀλήθεια καὶ νὰ συνεχίσουμε τὸ εὐγενικὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο αὐτὸς ἔζησε καὶ πέθανε».

Ὁ Μαχάτμα Γκάντι γεννήθηκε στις 2 Ὀκτωβρίου 1869. τὸ μικρὸ του ὄνομα ἦταν Μοχάντας. Τὸ ὄνομα Μαχάτμα τοῦ δόθηκε ἀργότερα καὶ σημαίνει «Μεγάλη ψυχὴ».

Στὴν ἀρχὴ τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ἀναγνωρίσθηκε ὡς κυβερνήτης. Ὁ μεγάλος σκοπὸς τῆς ζωῆς του ἦταν νὰ βοηθήσει τὸ λαὸ του μ' ὅποιο τρόπο μπορούσε, ἀλλὰ πάντοτε χωρὶς νὰ χρησιμοποιήσει βία. Ἦταν ἐνάντιος σὲ κάθε εἶδος κακοῦ. Ὅταν προσπάθησε νὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὶς συνθήκες τῶν φτωχῶν ἀγροτῶν, ὁ κόσμος μαζεύτηκε γύρω του κατὰ ἑκατοντάδες. Ἐνας φίλος εἶχε πάει νὰ τοὺς βοηθήσει καὶ γι' αὐτοὺς αὐτὸ ἦταν κάτι καινούργιο. Ὅμως ἡ ἀστυνομία διέταξε τὸν Γκάντι νὰ φύγει ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἀλλὰ αὐτὸς ἀρνήθηκε καὶ ἐξήγησε στὸ δικαστήριον γιὰτὶ δὲν μπόρεσε νὰ ὑπακούσει. Ἐπειτα ζήτησε ἀπὸ τοὺς δικαστὲς νὰ τὸν τιμωρήσουν γιὰ παράβαση νόμου. Τὸ δικαστήριον τὸν ἀφησε ἐλεύθερο μὴ ξέροντας τί νὰ κάνει σ' ἐναντίον τέτοιου ἀνθρώπου.

Τὸ 1930 ἔγινε ἡ περίφημη Πορεία Ἀλατος. Σύμφωνα μὲ τὸ νόμον ἔπρεπε κα-

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΛΩΛΗ

“Ο Κ. Καθηγητής,

Ἡ τελευταία φορά πὺν τὸν εἶχα δῆ, ἦταν ὅταν πῆγα νὰ πάρω τὸ ἀπολυτήριό μου.

Ἔτσι ἦταν ἓνα εὐχάριστο συναπάντημα ἢ συνάντησή μας ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα. Κι ἐγὼ ὅπως καὶ κείνος περνοῦσα ἔξω ἀπὸ τὴν ἀγορά, καὶ γιὰ νάμαι πιὸ σαφῆς ἔξω ἀπὸ τὴν ψαραγορά.

Παρ’ ὄλο πὺν στὸ γυμνάσιο τὸν εἶχα-

νεὺς ν’ ἀγοράζει τὸ ἀλάτι ἀπὸ τὴν κυβέρνηση, ὄχι νὰ φτιάχνει ὁ ἴδιος ἀλάτι ἀπὸ τὴ θάλασσα ὁ Γκάντι θεώρησε ἄδικο αὐτὸν τὸ νόμο, κι ἔτσι ἔπρεπε νὰ παραβιασθεῖ. Εἶπε δημόσια ὅτι ἤθελε νὰ ὀδηγήσει τοὺς ὄπαδούς του στὴ θάλασσα, διακόσια χιλιόμετρα μακρῶς, γιὰ νὰ παραβιάσουν ἐκεῖ τὸ νόμο. Τρεῖς ὀλόκληρες ἑβδομάδες ἐνῶ ὁ κόσμος παρακολουθοῦσε καὶ ἐνῶ οἱ συνθῆκες στὴν Ἰνδία ἦταν ἄσχημες, ὁ μικρὸς γεροντάκος ντυμένος μὲ ἄσπρο βαμβακερὸ ροῦχο, πὺν ἔκλωσε ὁ ἴδιος, συνέχιζε τὴν πορεία μὲ βῆμα σταθερό. Τὸν ἀκολουθοῦσαν τὰ πλήθη, ὥσπου ἔφτασαν στὴ θάλασσα.

Ἐκεῖ πῆρε μιὰ χοῦφτα ἀλάτι καὶ εἶπε: «(Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴ θάλασσα· καμμιά κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ τὴ στερήσει ἀπ’ τὸ λαό». Τὸν ἔβαλαν φυλακὴ γιὰ ἓνα διάστημα, ἀλλὰ ὄχι γιὰ πολὺ.

Ὁ Γκάντι ἄρχισε τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἰνδίας ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους καὶ τὸ πέτυχε. Ἀρχισε νὰ ἐπιτίθεται στὴν βρετανικὴ κυβέρνησι μὲ ἄφθορα, πὺν ἔγραφε ὁ ἴδιος καὶ ἀντιτάξε τὸ πρόσωπό του ἐναντία στὴ χρησιμοποίησι τῆς βίας. Πολλὲς φορές μπῆκε φυλακὴ. Ὅταν οἱ ὄπαδοί του δὲν τὸν ὑπάκουαν ἔκανε ἀπεργία πείνας, μερικὲς φορές τόσο πολὺ, πὺν παρ’ ὄλιγο νὰ πεθάνει. Μὲ τοὺς ἀγῶνες του ἐλευθέρωσε τὴν πατρίδα του ἀπ’ τὴν ἀγγλικὴ κατοχὴ.

Μετάφραση—Περὶληψη
Κ. ΧΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

με, ἂν ὄχι γιὰ τρελλό, ἀλλὰ ὀπωσδήποτε γιὰ ἄνθρωπο πὺν δὲ στέκει καλὰ στὰ λογικά του, ἐν τούτοις μόκανε ἐντύπωσι ἢ κίνησι πὺν ἔκανε. Ἦταν μιὰ κίνησι σὰν αὐτὲς πὺν κάνουν οἱ εὐγενικοὶ κύριοι, ὅταν θέλουν νὰ χαιρετίσουν καμμιά γνωστή τους ὥραία κυρία. Μιὰ κίνησι πὺν μόνο τὸ καπέλο σου μπορεῖς νὰ βγάλῃς μ’ αὐτήν. Ἀλλὰ ὁ καθηγητής μας ποτέ του δὲν φοροῦσε καπέλο καὶ φυσικὰ οὔτε καὶ κείνη τὴν ἡμέρα. Ἐκανε καὶ ἓνα παράξενο κούρεμα.

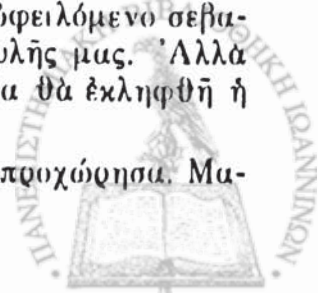
Ὅπως πλησιάσαμε τὸν καθημέρισα. Ἐκανε τὸ ἴδιο. Ἀλλὰ συγχρόνως δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρία νὰ μοῦ ἐξηγήσῃ, νὰ μὲ διδάξῃ ἂν θέλετε.

—Πέρασα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀποκαλύφθηκα. Εἶπα: Ἐδῶ ζῆ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς μας. Πέρασα ἀπὸ τὴν Ἀγορὰ καὶ ἀποκαλύφθηκα, ὅπως εἶδες. Εἶπα: Ἐδῶ κρατιέται ζωντανὸ τὸ παρὸν τῆς φυλῆς μας.

«Ὁ μανάβης, ὁ μπακάλης, ὁ χασάπης, ὁ ψαρὰς ἔχει ἀξία ὄση καὶ ὁ ἐπιστήμονας. Βλέπεις ὁ κόσμος δὲν ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ ἐπιστήμονες ἔχει καὶ ἄλλους ἀνθρώπους. Ἡ δόξα ἂν θέλῃς νὰ τὸ πάρωμε κι’ ἔτσι ἢ δόξα τῆς πατρίδας μας, δὲν εἶναι δημιούργημα μόνο τῶν ἐπιστημόνων, εἶναι καὶ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων, εἶναι δημιούργημα τοῦ λαοῦ, τῶν στρατιωτῶν. Καὶ στρατιῶτες εἶναι ὁ μανάβης, ὁ μπακάλης, ὁ ψαρὰς ὄλοι οἱ μικροέμποροι τῆς γειτονιάς, ὄλοι οἱ ἐργάτες τοῦ ἀγροῦ καὶ τῆς πόλης. Μαζὺ κι αὐτοὶ μὲ τοὺς ἐργάτες τῆς ἐπιστήμης, ἐργάζονται στὴ δόξα τῆς πατρίδας μας, στὴ δόξα τῆς Ἑλλάδας».

Νὰ γιὰτὶ εἶμαι στενοχωρημένος. Ἄν φοροῦσα τώρα καπέλο ὄλα θὰ πῆγαιναν καλὰ. Θὰ ξεπλήρωνα τὸν ὀφειλόμενο σεβασμὸ πρὸς τὸ παρὸν τῆς φυλῆς μας. Ἀλλὰ τώρα... μόνο σὰν εἰρωνεία θὰ ἐκληφθῇ ἢ χειρονομία μου.

Τὸν ἀποχαιρέτησα καὶ προχώρησα. Μα-

ζύ μου προχώρησε κι' ή μνήμη μου για Κείνον.

Θυμήθηκα πώς όταν πήγαινε στο Παράρτημα να επιτηρήσει τις μικρότερες τάξεις στις εξαμηνιαίες εξετάσεις έλεγε στους μικρούς μαθητές για να μην αντιγράφουν πώς στο Κεντρικό αυτός έδίδασκε *Ψυχολογία*. Έχει βλέπεις μεγαλύτερο μυστήριο έτσι παρά αν διδάσκη αρχαία ελληνικά ή λογική.

Έπειτα, την εξήγησι για τους αμελέτητους μαθητές την έδινε πάντα με μια παραστατική εικόνα.

— «Η φύσις χαίρεται, τα πουλάκια λαλοῦσι. Έσύ κάθεσαι και διαβάσεις. Έρχεται ο φίλος σου και σου σφυρίζει. Άσε, λές, διαβάζω μετά. Έ! λοιπόν, φίλε μου, αυτό ήταν. Δεν πρόκειται να ξαναδιαβάσεις. Και έρχεται ο Ίούσιος και τότε κλαίουνσι πικρώς».

Η μανία του ήταν πάντα να μās λέγη πάντα ό,τι διάβαζε στις έφημερίδες, από αυτοκτονίες του αστυνομικού δελτίου μέχρι τα νεώτερα νέα από την έκρηξη της ύδρογονοβόμβας στη Νεβάδα. Μινοτάς τους πάντα μια εξήγησι που θα ταίριαζε στην περίπτωση και που θα μπορούσε να βγάλει ένα ήθικό ή λογικό συμπέρασμα που θα μπορούσαμε να το πάρουμε σαν διδάγμα.

Όταν κανένας από τους μαθητές του μιλούσε για μαθήτριες, ή απάντησί του ήταν πάντα στερεότυπη. «Έ! λοιπόν, φίλε μου, πέφτεις χαμηλά όσο μπορείς πιο κάτω. Αυτό θα σε φάη έσένα».

Άλλά συνήθως μ' αυτά και με κάτι άλλα, όπως π.χ. πώς γίνεται ή βαθμολογία του τρώγαμε αρκετές ώρες κάθε εξαμηνιο

Θυμήθηκα ή καλύτερα άκουσα να τον φωνάζουν τα παιδιά στις ώρες των διαλειμμάτων «κύριε καθηγητή», και τον είδα να έκφωνη λόγους στο Πεδίο του Άρεως μπροστά στην προτομή του Παλαιών Πατρών Γερμανού και στο Πεδίο του

Μαραθώνος στον Τύμβο των εκατόν ενενήκοντα δύο πεσόντων Αθηναίων.

— «Τό μνημείον αυτό είναι μεγάλο, είναι άπλοῦν, είναι χωρίς μάμαρα, για να μπορεί έτσι να διακρίνεται από τα καλλιμάμαρα μνημεία του Χρυσού Αιώνος».

Είχε και έλάττωμα στην άρθρωσί του ο νίκιος Καθηγητής. Δεν μπορούσε να προφέρει το «φ», όχι όμως πάντοτε, αλλά όταν βρίσκονταν μπροστά από ώφισμένα γράμματα. Έτσι, «ο Ξέξης έξεσιτάτευσε από την Άσία στην Ειρώπη», «το Παναθηναϊκόν Στάδιον είναι καλλιμάμαρον», «Πάνω στο μάμαρο είναι χαραγμένο το έπιγραμμα του Σιμωνίδη:

Έλλήνων προμαχοῦντες Άθηναίοι Μαραθῶνι
χρυσόφορον Μήδων έστώρεσαν δύναμιν.

Και

Ω ξείν, άγγέλειν Λακεδαιμονίοις
ότι τῆδε κείμεθα, τοίς κείνων ρήμασι πεπιθόμενοι».

Άλλ' ή Μνήμη μās χρωσιάει πολλά. Γιατί δεν αναφέρει τους Πλατταιείς; Γιατί δεν αναφέρει τους Θεσπιείς; Χίλιοι ήταν οι πρώτοι, έπτακόσιοι οι δεύτεροι. Και έπειτα το όνομα του Μαραθωνοδρόμου γιατί να μη μνημονεύεται; Δεν κέρδισε κι αυτός μια νίκη; Νά, θα μπορούσε κι αυτός νάχη μια όδδ με το όνομά του, πλάι στοῦ Άρμοδίου και του Άριπτογείτονος. Ίσως, ίσως να είναι ο μόνος άξιος, άξιώτερος κι από τους δύο άλλους.

— Έχει το όρομο του Μαραθώνος.

— Άλλά τί να τον κάνωμε σήμερα; Ένας άπλους πεζοπόρος. Άν είχε τούλάχιστον αυτοκίνητο!

— Κι έπειτα σου λένε πώς ή έποχή μās είναι πεζή!

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΛΩΛΗΣ

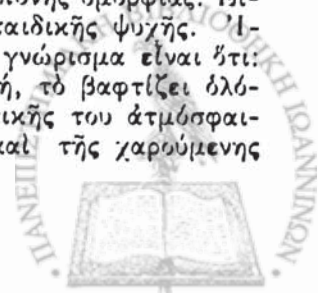
ΠΑΝΟΥ Ν. ΤΖΕΛΕΠΗ: «Στόν καιρό τών Σουλτάνων»

Ο κ. Π. Ν. Τζελέπης είναι μια ιδιόμορφη κι ιδιόρρυθμη προσωπικότητα στις τέχνες και στα γράμματα. Άπλος, καθάριος, μετρίφρωνας, δίχως τουρμπέτες κι επιδειξίες, με άρχοντιά ψυχής, κρύβει τό λαϊκό του μεγαλείο. Ήγείνει από τά παλιά χρόνια μ' εξαίρετη συγγραφική επίδοση και στην Εύρώπη, προπάντων στη Γαλλία. Πρωτοπόρος δημοτικιστής από την εποχή του Ύγάρη— Παλαμά. Καινοτόμος στην όρθογραφία, στην άπλοποίηση τής γραφής και στην κατάργηση τών τόνων. Άσχολήθηκε και με μεταφράσεις Άγγλων και Γάλλων ποιητών. Στο βιβλίο του με τόν παραπάνω τίτλο, ξαναζωντανεύει παλιούς χαρακτηριστικούς τύπους στόν καιρό που ή Κωνσταντινούπολη βρίσκονταν σέ μιá βαβυλώνιαν άκμή. Τά χρονικά του αυτά άφηγήματα, είναι μικρές βιογραφικές ιστοριούλες, δοσμένες με ψυχολογική άνατομία κι άληθινό πρωτότυπο γούστο. Άναπαρσταίνει άξίες του λαού μιās εποχής που έζησε τόσο έντονα και βίωσε ό ίδιος. Ήρωες με ζηλευτά χαρίσματα που ξεπηδάνε κι άχτινοβολούν μέσ' από τή ντομπροσύνη και την άπλότητα του καθημερινού των βίου. Άδρός και λιτός στην έκφρασή του ό σ. μάς δίνει τύπους που δέν άπόλειψαν ποτέ άπ' τή ζωή. "Όπως ό «Σταβρή-Νταής», «Ό Μπογιάς» ό παλαιστής. Ή «Καλκάν Ίσιγγάνα» τουρκογύφτισα. Έδω ξετυλίγεται ή όμορφιά τής τέχνης του, μέσα σέ πουριτανική βιωματική όμολογία. Ή ψυχολογία, ή καθαρότητα, ή τόλμη, ή ζωντάνεια, κι ή γλυκειά κι εύχάριστη άγωνία του έρωτα μέσα στην αιώνια συστολή του, είναι όλα στοιχεία που συνθέτουν ένα άληθινό άριστούργημα θάλεγα. Και διαφαίνεται πώς δέν ύπάρχει λαμπρότερη άλήθεια, θελκτικώτερη πηγή έμπνευσης για τό Λογοτέχνη από την ίδια την άλήθεια τής ζωής, και την πιστή περιγραφή τών τύπων τής. Ο κ. Τζ. είναι τεχνίτης του λόγου και τής εικόνας μέσα στη δική του ιδιοτυπία. Κι έδω είναι ή άξία του. Στο έργο τουτο κερδίζει ό άναγνώστης και έναν πλούτο τουρκικών λέξεων έπεξηγημένων, που άφησαν άδρή τή σφραγίδα τους σέ όνόματα κι έπίθετα (άπό την πολυχρονι σκλαβιά) και βρίσκοντ' άκόμα μ' άνεγκατάλειφτη επίδραση στη γλωσσική μορφολογία μας. Κι ύστερα ό «Μπεχλιούλ Άγγας» ό γέρο-άνατολίτης, ό καλοκάγαθος νοικοκύρης, ό μεγαλόψυχος τσαγιοπότης τών έξαθλιωμένων κι άπελπισμένων, που είχε τό «Γιαταχανέ» του= άντρο, άσυλο άνθρωπιάς, καταφύγιο ν' άπαλαίνουσε τόν πόνο τόν πικρό και τόν άγχώδη οι μακάριοι κι οι φτωχοί. Ο «Λαρθής» ό νοθολάθης κι ό ξυγκοζύγης, ό τσιγγούνης, κι ό χουβαρδάς. Όλοι οι τύποι παρελαύνουν με λιτή μαεστρία και με πικάντικα έπεισόδια κι εύρύματα. Τό έργο τουτο του κ. Π. Ν. Τζ. μάς μεταφέρει

όχι μόνο σέ μιá εποχή, αλλά άκόμα σέ πτυχές τής σημερινής έδω πανομοιότυπης ζωής.

Θ. Κ. ΤΡΟΥΠΗ: «Κρινάνθια»

Ο κ. Θ. Τρουπής, δάσκαλος στό Μωριά, είναι ένας λογοτέχνης έκλεχτικός, κι εύσυνείδητος παιδαγωγικός συγγραφέας. Έχει έκδόσει πολλά βιβλία. Είναι μιá ξεχωριστή μορφή στα Γράμματα. Μάς έστειλε την τελευταία παιδική ποιητική κυψέλη του που προλογίζει σωστά ό φίλος κ. Τ. Δόξας. Τά «Κρινάνθια» του κ. Τρουπή είναι ένα γερό άγκωνάρι στό νέο οικοδόμημα τής τόσο φτωχικής παιδικής λογοτεχνίας στη μεταπολεμική Ελλάδα μας. Έδω ό δάσκαλος γίνεται ποιητής, κι ό ποιητής δάσκαλος, και βρίσκεται στό ύψος τής άποστολής. Σκοπός του είναι ή άνάπτυξη τής φαντασίας του παιδιού. Ήδανικό του είναι ή άγνόθρεφτη διάπλαση μιās αλθέριας κι έναρκτης παιδικής ψυχής. Βαθύς κι άπλος έρευνητής, άληθινός ψυχολόγος στις σχέσεις γονιών και παιδιών ό κ. Τρουπής. Με μιá μαγευτική για τόν παιδικό κόσμο ποιητική ικανότητα, άποκαλύπτει και διδάσκει, φωτίζει και γοητεύει. Εικόνες από τά ζώα, τά δέντρα, τά πουλιά, τους άνθρώπους και τά έθιμά τους. Νά μιá όλοζώντανη αυτοκριτική ποίηση του παιδιού που άντιστοιχεί και σέ μεγάλους: «(Όταν τά βράδια γέρνω] στό στρώμα τ' άπαλό] τίς πράξεις μου όλες φέρνω] και κρίνω στό μυαλό.] Κακό σαν θάβρω πάθια] με ζώνει συνεφιά.] νιώθω τό στρώμα άγκάθια] τά βλάφαρα καρφιά...]». Τά θέματα που πλάθει, την άπαλή και δροσερή του ποίηση ό κ. Τ. είναι βγαλμένα μέσ' από τό βίο του παιδιού μας και τίς συνθήκες του. Μά είναι δοσμένα με τό αίσθημα τής ευθύνης, με τή σφραγίδα μιās έναρκτης ήθοπλαστικής τέχνης. Τά ενδιαφέροντά του παρουσιάζουν μιάν όργανική ένότητα. Όπως στό ποίημά του π.χ. «Γλύστρησε ή βαρκούλα» αναφέρεται στό σημερινό πρόβλημα τής μετανάστευσης κι άμεσα συγκινεί και μικρούς και μεγάλους: «Τό τρανό μου άδέρφι πάει στην Ξεντειά] ή φτωχή μας μάνα σήκωσε μαντήλι...] Βρύση πάει τό δάκρυ τρέμουμε τά χέλι...». Συγκινητική ή έπιτυχία του. Ο κ. Τ. είναι ένας προβληματιζόμενος φορέας του νοού και τής ψυχής του παιδιού. Παίρνει τό βλαστό από τό χέρι και με τή δύναμη τής τέχνης του τό οδηγεί και τό φορμάρει στόν ιδεώδη κόσμο τής άγνότητας και τής καλοσύνης, με τή δυνατότητα τής καλής άγωγής και τής γλυκόπονης όμορφιάς. Είναι ένας αρχιτέκτωνας τής παιδικής ψυχής. Ήδαιότερο χαρακτηριστικό του γνώρισμα είναι ήτι: Κάνει τό ίδιο τό παιδί ποιητή, τό βαφτίζει όλόβουλο στα νάματα τής ποιητικής του άτμόσφαιρας, με την έλξη του ζήλου και τής χαρούμενης συμμετοχής του στη ζωή.

ΜΑΡΙΚΑΣ Κ. ΜΑΝΘΟΥ: «Οι Όπιγ- γες σκίστηκαν»

Τό από 270 σελίδες έργο τής κ. Μ. φανερώσει ένα άμεσα τργικινετικού τάλέντου ώρμηόττητα, μία έπαγωγική, θύλαμα, σε περιεχόμενα, και έκτυπάζει μίαν όποια μωρρωτή, άτομικότητα. Μίς δίνει τό ύλικό τής άπύνα κλίμα ήθρογραφίας και νεο-ραλισμού. Έκφράζει με την φρολογική, τής έ-πεξερρασία πτυχές άπ' τή ζωή, τών φτωχών και πεινασμένων μας πύθελων. Ένα καλό μιλιστή-ρισμα άπ' κείνα και ίσως καρθόμενα άδικούνται ή παρνήση σρεβή άπαρτήρητα. Έντοσιωιάζει έθωρα ή στρομμένη γλώσα, ή τργικινετική, άπ-γισή, ή στικτός διάλογος, ή άθίαση, φρόση, γε-νικά ή είχάρηση, άφάρηση. Κοινωνικό τό μιλισ-τήρισμα, με πύρηνα έξέθρηση και άρσθη, μία σπαρμένη, άκογθόμενα και άγωνιάται σάτρε να έπιβύσσει και να προδέρει με την ίδια τής τή σότιμότηση. Ηρωές με κείρια ρατήματα. σάν τό άμεσο πρόβλημα τής ζωής και τής θύλαση-γεί ή ίδια ή ζωή και ή πραγματικότητα. Μίς έ-σωτερική, διαπύη, μία έθληση, τάση, γιά άπαγγί-στροση, κι άπύη άφάρηση, άπ' μεταφυσικά θεσμά, προκαταλήψεις και άπίτες. Προταίνεται τό γνό-ρισμα τής καλώςήτης, ή πύη για τή πύρηση, άφάρηση, ή κατμός για τή δικαίωση, τών έθρο-πων και τήν ένωμένη, άκογθόμενα, τό άπύη και τή, διασπύη κ.λ.π. Ταλαίπωρα έργάτες, άφάρ-τες, τργίτες κι έμποροι οι έρωές τής, πρόβλη-ματίζονται τίμα και γυνάια. Δέν άπύηκίζονται. Η κ. Μ. καταφέρει κι έξτάζει με τόν τρόπο τής μέσο τής Τέχνης τις κοινωνικές κι άκογθ-ομικές σχέσεις τών έθροικών με τή ταξική σπαιθήση. Τά πρόσωπα προσπαθύν να έκαλύ-πουν άπ' τή λάση, τής άστοχίας και τής έθ-χείας. Και πύη τό τέλος δέν άπύηκίζονται οι δρα-ματικές έπιπέσεις κι οι άπύηδες ότες. Έχει έθω κι έκει καλές παρμωμώσεις κι έσση, λυρική, άπύημιά. Έν' άφάρηση, οι κεντρικοί τής έρωές. Ό τίμος, έργατικός και φώλτιμος «Ζήχος» κι ή άφάρησημια κλίη τής ή «Ζήχης» και θά-πύηση άπύημιας θάπύημιας θάπύημιας νύχτας και τής πύησηση οι «Όπίγγο» (παπύημια-φύηνα παπύημια άπ' προβύς) και μέτωση τό πύημια, γιά να φέρει κάτι τι αγία πύησηση στο σάπτι. Τό παιδί τής αή 'Αλέηρη και πύη άπ' μικρός τό θύημο τής θύημιας στην πύη, και πύημια. Έκαστη περιπέση, χωρίς να χάσει τή άπύημια τής για τής έθροικών και για μία κοπέλα πύημια άφάρηση, με και ή, άκογθόμενα τής άφάρηση σ' έ-θλη, τάση. Στο τέλος ή έρωές θύημιαται άπ' άπύημια, σπαιθήση. Η σπύη, καταγράφει πει-στικά τις διαπύη και τις άπύημιας έθω άπύημιας πύημιας. Τό τί γυνάηση καλώςήτη με τις κίητες και τής σπαιθήμιας. ('Αλλά κι ως τή ση-μερ' άπύημια στην κοινωνία τών Η.Π.Α.). έθω έ-θω να παρτήρηση πύη ή έθω τών φώλτιμων διαπύηση, σπαιθήση με τήν άπύημιας τών γύ-φτων σ' ένα σημείο τής έργου είναι έπαρμωμένη. Μπορεί χάρη, μίς κίημιας άπύημιας να θεω-ρηθεί σάν έθωμια άπύη, τής πύημιας. Είναι

έπύημια, ή φώλτιμη διαπύη, στην πύημια και τήμια. Με τήν κίημια έπύημια με έθωμια, έθω-πύημια, σ' έθωμιας δικαίημιας. Πάντως σπαι-θρηση τής κ. Μ. άπύημιας και πύη ή έθωμια στην πύη, τών έθροικών, ή έπύημιας άπ' τό φώλο, τό έθωμια, τή θύημια, τής άφάρηση έθωμιας δια-πύημιας. Ταλαίπωρα δέ με άπύημιας, έθωμια, και τήν πύημιας, έθωμιας κίημιας.

ΘΑΝΑΣΗ ΚΩΣΤΑΒΑΡΑ: «Τό Ρήγμα»

Ό κ. Κωσταβάρας έχει τάλέντο πύημιας. Προσπαθόμενα στην πύημια, τών έθωμιας-πύημιας, άφάρηση σπαιθήμιας κίημιας. και δέν έ-πύημια να και για πύημιας και κίημιας Τ' έρωμα έ-κίημιας, τών έθωμιας και χάρημιας, κίημιας τό «Ρή-γμια» τής, άφάρημιας θύημιας με γυνάημιας τήν έθωμιας. Κεντρική, έθωμιας, ή μεταπύημιας-κίημιας έθωμιας σπαιθήμιας γύημιας. Ό έθωμιας και έθωμιας σε δικαίημιας με τόν καλώςήτη τής, ή έθωμιας, τής κίημιας, με τις έθωμιας και τις πύημιας τής. Κι άπύημιας ή γυνάημιας και μέμιας πύημιας και σπαιθήμιας στις άφάρηση και χάρημιας, ή έθωμιας άπ' τό γύημιας, άπύημιας άπ' τή σπαιθήμιας, τής γυνάημιας. Τά πρόσωπα κίημιας στο κίημιας μίς έθωμιας προσπαθόμενα. Σπαιθήμιας και τις έθωμιας: τό πύημιας τής κίημιας, ή κίημιας, στην έθωμιας τής έθωμιας κίημιας, ή τό έθω-μιας τής σπαιθήμιας πύημιας. Σε μία κίημιας θάπύημιας κίημιας ή κ. Κ. παρμωμιάζει σε ταλαίπωρα έθωμιας, τό σπαιθήμιας με έθωμιας και έθωμιας, και κίημιας τή σπαιθήμιας, τής, και έθωμιας τό ρήμια ή πύημιας τής και κίημιας και ή γύημιας έθωμιας τή ρήμια, κι άπύημιας τήν έθωμιας άπ' τόν έθωμιας, έθωμιας τής γυνάημιας. Τό πρώτο άφάρημιας τής είναι «Τό ρήμιας και δίνει και τόν τίηλο στο θύημιας, κίημιας και τό τελευταίο σπαιθήμιας σπαιθήμιας είναι μέμιας τ' άπύημιας. Ό έρωές τής Χρόνης είναι έθω-μιας κίημιας τής και πύημιας πύημιας τό θύημιας και χάρημιας, πύημιας τής έθωμιας και έθωμιας τάλέντομιας στην άπύημιας και τή σπαιθήμιας τής μέμιας. Τό δεύτερο «Οι μιλιστήμιας είναι ένα μιλιστήμιας, άφάρημιας πύημιας λε-πύημιας, και ή τις πύημιας ή σ. θα κίημιας σε κίημιας και κίημιας. Τά πρόσωπα έθωμιας έθωμιας άπ' τήν πύημιας. Σπαιθήμιας «Έκίημιας οι έρωές τής «Νόημιας και έθωμιας κίημιας και κίημιας καταπύημιας και κίημιας έθωμιας άπύημιας σπαιθήμιας λογής πύημιας και έθωμιας τής πύημιας. Έπύημιας και σπαιθήμιας και δέ διαπύημιας, έθωμιας και δέ λύημιας άπ' τις μέμιας. Όλοι σπαιθήμιας σπαιθήμιας και γύημιας πύημιας σε πύημιας και θάπύημιας θάπύημιας. Έκίημιας και κίημιας θάπύημιας με θάπύημιας τήν κίημιας κίημιας, έθωμιας έθωμιας πύημιας σπαιθήμιας τής θύημιας και έθωμιας σπαιθήμιας, κι ή μεταπύημιας τής έθωμιας σπαιθήμιας με τό έ-θωμιας τής θάπύημιας, κίημιας τής θύημιας τής κ. Κωσταβάρας πολύ σπαιθήμιας, πύημιας και δέ διαπύημιας κίημιας έθωμιας, γλώσημιας τής έθωμιας.

μήτε ιδιαίτερη, απόχρωση. Όσοσο ο συγγραφέας είναι αληθινός αφού καθρεφτίζει τα γεγονότα ξεπεταγμένα μέσ' από τη φωτιά του άδικου μεταπολεμικού μας βίου.

ΝΙΤΣΑΣ Ι. ΠΛΑΚΙΔΑ : «Παιδικές Νότες»

Προορισμός ή σκοπός μας, αν θέλετε σαν κριτικοί (κοντοί, ρηχοί, βαθιοί, πλατιοί, άσχετο, ό,τι και νάμαστε) είναι να δικαιώνουμε τους δημιουργούς, τα πράγματα και την Τέχνη. "Όμως είμαστε οι άνθρωποι με την έλειψη του χρόνου, με τις αδυναμίες άλλων, μισοπαραξηγημένοι από πολλούς κρινόμενους, άδικαίωτοι, μά άθωοι με καλή προαίρεση. Η αύστηρή κριτική, ή ψυχρή λογική πολλές φορές δέ θάπρεπε νά 'ναι πικρή. Προσπαθούμε όσο βρίσκουμε καιρό (άπό τó κυνηγητό του έπιούσιου) νάμαστε στοργικοί, αντικειμενικοί πρòς κάθε έργο τέχνης. Θαρῶ πώς ο ρόλος μου προσωπικά σαν κριτικός (αν είμαι;) είναι να δικαιώσω, όσο μπορώ, παλιές άξιες άδικαίωτες (ένα συμπλήρωμα κι αυτό στην Ιστορία) και να βοηθήσω νέους καινούργιες άξιες που βλασταίν' ή φύση κι ή ζωή, όσες βέβαια με καταδέχονται κι άποζητῶν κρίση και γνώμη μου, να διαπιστώσουν αν γράφουνε καλά, ή να βροῦνε—αν άμφιβάλλουνε—τόν πιο σωστό τους δρόμο. "Όπως και νά 'ναι με την καλόπιστη κριτική προπάντων την αύστηρή, πούναι άνάγκη στους καιρούς μας, όλοι ώφελιούμαστε, φτάνει να ξέρουμε τί είναι τó κάθε είδος τέχνης και τί είναι ή κριτική. Μ' αυτό τó πρίσμα κρίνω ως τώρα, με κάποια σειρά, και χωρίς διάκριση.

Υπάρχουν όρισμένα βιβλία νέων που δέν άντέχουνε στην κριτική. Μά πού ή φιλοδοξία τῶν νέων συγγραφέων βιαστική, κι άκόμ' άνώριμη ή ταλαντούχα κλίση, να δώσει κάτι άρτιο... εκδίδουν άνυπόμονα, για να ίδουñ μια ὥρ' άρχίτερα τυπωμένο τ' όνομά τους στο χαρτί, να φιγουράρουν. Τό γράψιμο δέν είναι μόδα, φιγούρα κι επίδειξη, είναι έσωτερική άνάγκη και πιότερο εύθύνη.

Τά κίνητρα που πρότρεψαν τη διδα Πλακίδα από τη Θεσσαλονίκη να βγάλει τó πρώτο της βιβλίο πιστεύουμε πως είναι πολύ εύγενικά. Καλή κι άγαθή ή πρόθεσή της κι ή προσπάθειά της με τις «Παιδικές Νότες» να τις μετατρέψει έστω από εύτράπελες διαθέσεις σε χαρούμενες διασκεδαστικές φωνές για τó νιόβλαστο παιδί. Άλλά ένα πρωτόλειο κατασκευάσμα για να μη πῶ ένα εύθάλρετο κείμενο, και μάλιστα όταν αυτό πάει να θεωρηθεί ποιητικό, έπρεπε να είχε πριν τυπωθεί μια συμβουλή ενός γερού κι υπεύθυνου λογοτέχνη ή κριτικού για να προληφθοῦν μ' ένα καλύτερο δούλεμα οι όποιες όργανικές αδυναμίες. Εύτυχώς κατάφερε μεγάλη έπιτυχία στον τίτλο, κι έτσι κρίνεται μ' έπιείκεια. Έμφανίσιμο βιβλίο. Ένας πολυώνυμος πίνακας στιχυπλοκής που παρέχει εύθυμία. Ένα, τó πλεί-

στο, άβασάνιστο άράδιασμα μικροπαραστάσεων από τó βίο διαφόρων ζῶων που ενδιαφέρουν τó παιδί κι από την άγροτική ζωή και τις γιορτές. Ό πικάντικος τόνος βγαίνει μέσα από την άμετροπέπια. Δέν έχει σχέση ο ρυθμός. Η βασική αδυναμία είναι στη βιασύνη και στη ρίμα. Η κοινοτοπία κι ή προχειρότητα, στοιχεία χωρίς δύναμη και προύπόθεση κάποιας πρωτοτυπίας, δέν μπορούν να ώθήσουν την τέχνη σε έπιπεδα νέων αξιώσεων μ' ανάλογες διαβαθμίσεις. Όσοτόσο, υπάρχουν και στίχοι που άποπνέουν τρυφερά αίσθήματα στο παιδί κι έξασκοῦν τη φαντασία του, καλλιεργοῦν την εύαισθησία του και τó φέρουν σ' έπαφή με τó γύρω του κόσμο.

Λάμπρος Μάλαμας

ΛΙΓΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΟ «ΕΛ. ΠΝΕΥΜΑ,,

«Άγαπητέ κ. Μάλαμα,

Αισθάνομαι την άνάγκη να σοῦ γράψω. Διαβάζω πάντα όλα τά τεῦχη του «Ελ. Πνεύματος» Κι' όλα τά περιεχόμενά του με γεμίζουν αισιοδοξία και πίστη. Δικαιώνουν άπόλυτα τόν τίτλο του περιοδικού. Τό κύριο άρθρο σου για τόν «Ατομισμό» είναι τόσο έξαιρετικό! που θάπρεπε όλ' οι άνθρωποι και κείνοι που άσχολοῦνται με τó κοινά, να τó διαβάσουν για να ώφεληθοῦν...».

Γ. ΜΥΛΩΝΑΣ

Βουλευτής και πολιτικό - Ιστορικός
Συγγραφέας—Άθήνα

«...Εύχαριστῶ για τó «Ε. Π.» Τά χαιρουμαι όλα, ιδιαίτερα τά κύρια άρθρα. Είναι τόση ή μούχλα που μᾶς πνίγει, ώστε ή φωνή σας άκούγεται με πολλή άνακούφιση...».

Π. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γιατρός και Συγγραφέας
Πάτρα

«... Τό «Ε. Π.» είναι πολύ εύόιωνο κι ένθαρυντικό για τη λογοτεχνία μας. Είναι οι φωνές της χώρας μας πόρχουντ' έδῶ στην πρωτεύουσα άπαλλαγμένες από ξένες έπιρoές. Έρχονται από άνθρωπους που είναι κοντά και μέσ' στην ψυχή του λαοῦ. Είναι άγνές φωνές και γνήσια έλληνικές. Συχαίρω θερμά κι εύχομαι καλή πρόοδο...».

Ν. ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ

Στρ. έ.ά. Ποιητής—Άθήνα

«...Πολλά καλά λόγια άκούω για τó «Ε. Π.» είναι τόσο μαχητικό και του άξίζουν θερμά συγχαρητήρια...».

Θ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόρος - Ποιητής
Ναυπακτία

«...Με πολύ ένδιαφέρον διάβασα τά ώραια άρθρα σας, και τῶν συνεργατῶν σας. Σᾶς συχαίρω για τόν άγώνα σας για την Άλή-

Ἄνδρέας Πουρνάρας

Ἡ ἀξία ἑνὸς ἔθνους σὲ παγκόσμιαν ἀχτινοβολία φαίνεται ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ του καὶ ἀπὸ τὰ συγγραφικὰ ἐκδοτικὰ καὶ μορφωτικὰ του ἐπιτεύγματα σὲ συνάρτηση μὲ τὰ ἐξελικτικὰ πλαίσια τοῦ σύγχρονου κόσμου. Ἡ πατρίδα μας—παρὰ τὶς ἀλλεπάλληλες καταδιστικὲς καὶ ἀναχρονιστικὲς μέθοδες ὀλιγαρχικῶν φορέων τῶν πολιτειῶν της—χρωστᾷ πολλὰ σ' ἓνα σπουδαῖο καὶ ἀκούραστο ἥρωα ποῦ συμπλήρωσε τώρα 50 χρόνια δημοσιογραφικῆς μεταφραστικῆς καὶ ἐκδοτικῆς δημιουργικῆς ἐργασίας. Εἶναι ὁ κ. Ἄνδρέας Πουρνάρας, ὁ σεμνὸς καὶ ἀκαταπόνητος ἐργάτης καὶ ἡγέτης τῶν πιδ τρανῶν γραμματολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων στὴ χώρα μας, μὲ βαρῦτητα ἀξίας καὶ κύρους καὶ σὲ πανευρωπαϊκὴ κλίμακα, ποτισμένος μὲ τὰ νάματα τῆς κλασσικῆς παιδείας, μιμᾷζει ἕναν ἀστέρα, ποῦ ἡ λάμψη του θὰ καταυγάζει γενιὲς γενεῶν τὸ φῶς τῆς ἱστορίας μας, τὰ πιδ θαμπωτικὰ στραφτοβολήματα τοῦ ἔθνικου πολιτισμοῦ μας. 400 τόμοι ἀρχαίων Ἑλλήνων Συγγραφέων «Ἱστορία ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας» «Ἱστορία βυζαντινῆς Λογοτεχνίας» Λεξικά Φιλοσοφίας. Ἐπιστημονικὲς Ἐγκυκλοπαίδειες, «Ἱστορία β' παγκοσμίου πολέμου» πολλὲς καὶ ἐκλεκτὲς μεταφράσεις στὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα καὶ ἄλλα ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ

θεια. Ἄν καὶ στὴν ἄλλη ἀκρῆ τῆς Ἑλλάδας, νομίζω πῶς βρίσκομαι κοντὰ σας.»

Τ. ΔΕΜΟΔΟΣ
Συγγραφέας
Μεθώνη Μεσσηνίας

«... Συγκινοῦμαι πιδ πολὺ γιὰ τὸ μῦθος σας, γιὰ τὸν ἀποφασιστικὸ ἀγῶνα σας νὰ ζήσει τὸ «Ἑλ. Πνεῦμα». Εἶναι ἀληθινὴ χαρά...».

Α. ΜΠΟΖΙΝΗΣ
Ποιητὴς - Θεσσαλονίκη

«...Τὸ «Ε. Π.» μὲ ἐξέκληξε γιὰ τὴν ἀριότητά του καὶ προπαντὸς γιὰ τὴ ζωντάνια του...».

Ν. ΜΠΟΥΤΒΑΣ
Πεζογράφος—Ἀθήνα

ἐργα. Ἡ δημιουργικὴ του πορεία στὸ δημόσιο πνευματικὸ βλῶτῆς τελευταίας πενηκονταετίας, εἶναι—μὲ ὑποδομητικὸ ρόλο στὴν πολιτικὴ ζωὴ—πρωτοπόρα καὶ ἐπικοδομητικὴ στὸ ἀνοιγμα τῶν δρόμων τῆς παιδευτικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου τοῦ λαοῦ μας. Ἀπὸ τὸ 1914 μέχρι σήμερα, οἱ ἀκατασίγαστοι, εὐγενικοὶ καὶ ἐντιμοὶ ἀγῶνες του, τὸν φέρουν στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ Ἑλ. Βενιζέλου, μὲ τὴν ἴδρυση καὶ διεύθυνση μεγάλων ἐφημερίδων, περιοδικῶν ἐπιθεωρήσεων, σὲ διάφορα στάδια, προοδευτικῶν Συλλόγων καὶ ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν. Σ' αὐτὰ συνεργάστηκαν καὶ ἐκπορεύτηκαν πολλὰ ἐξαιρετὰ ἡγετικὰ πνεύματα ποῦ τιμοῦν τὴ νεώτερη ἱστορία μας, ὅπως οἱ Παπαναστασίου, Καφαντάρης, Λιομήδης, Τριανταφυλόπουλος, Μ. Κύρκος κ. ἄ. Ὁ Ἄνδρέας Πουρνάρας διετέλεσε κατὰ καιροὺς—ὡς ὀργανωτικὸς νοῦς—Διευθυντὴς καὶ Γεν. Γραμματεὺς σὲ διάφορα ὑπουργεῖα ἐπὶ ὄλων σχεδὸν τῶν παλιῶν δημοκρατικῶν Κυβερνήσεων, καὶ συνεργάστηκαν μαζί του ὀδεςοὶ κορυφῆς τῶν πανεπιστημιακῶν καὶ ἀκαδημαϊκῶν γραμματῶν. Τὸ «Ε. Π.» συμμετέχοντας ἀπλῶς σὲ μιὰ τόσο γόνιμη καὶ νικηφόρα ἀγωνιστικὴ πενηντάχρονη πορεία μᾶς προσωπικότητας, ἐκφράζει τὸ θαυμασμὸ καὶ τὶς εὐχές του στὸ ἄλλοτε παλαδοπαῖδι τῆς Εὐρυτανίας, ποῦ ἔγινε ἕνα ἀφορὸς διαρθρωτῆς τῶν διαφωτιστικῶν μέσων τοῦ λαοῦ καὶ ξεπερνώντας τὶς μύριες δυσκολίες ἀναδείχτηκε ἕνας θεμελιωτὴς οἰκοδόμος καὶ στυλοβάτης τῆς ἐπιμορφωτικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους μας.

Χριστιανισμὸς καὶ ἐπανάσταση

Ὁ Σοβιετικὸς Ἀρχιμανδρίτης ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας στὴ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, καθηγητῆς θεολογίας, καὶ ἐκπρόσωπος τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, ἀνάλισε πολὺ σωστὰ τὸν ὄρο καὶ τὴν ἔννοια «ἐπανάσταση». Εἶπε ἀνάμεσα σ' ἄλλα: «Πολλοὶ χριστιανοί, συνηθίζουν ν' ἀπο-

δίδουν στον δρο τουτο αρνητική κι αποδοκιμαστική έννοια. Πλάνη και λάθος. Ύπαρχει ή θετική έννοια στην πλατειά κοινωνική επανάσταση.. Ανάπτυξη και πρόοδο στον τεχνικό, επιστημονικό και διανοητικό τομέα, εφόσον ο ίδιος ο χριστιανισμός προκάλεσε στον κόσμο αληθινή επανάσταση. Αντιστροφή των σχέσεων, μεταμόρφωση της ζωής, ανοικοδόμηση. Η δὲ οὐσία αὐτῆς εἶναι ἡ ριζική ανανέωση, δηλαδή ἡ νέα ζωή, ἡ ὁποία δὲν ἐπιθυμῆ νὰ συνεχίσει τὴν παλιά, ἀλλὰ νὰ θέσει τέλος σ' αὐτή, γιὰ νὰ βαδίζει ἐλεύθερα πρὸς τὸ μέλλον. Ανανέωση και νέα ζωή εἶναι και τὰ οὐσιώδη χαρακτηριστικά τοῦ χριστιανισμοῦ...».

Γ. Χ. Σιούλης

Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες πέθανε στις Η.Π.Α. ἕνας φωτεινὸς ἀστέρας τῆς ἐπιστήμης τῶν Γραμμάτων μας ὁ Γιώργος Χ. Σιούλης 39 χρονῶ, πὸ ἔλαμψε γιὰ λίγο στὸ παγκόσμιο στερέωμα τῆς πνευματικῆς και καθηγητικῆς μας ἱστορίας, και σιάνθηκε ἀτυχη και ἡ χώρα μας ἀπὸ ἕνα τέτιο περίλαμπρο μυαλό. Ὁ Γ. Σ. ἀποτελοῦσε ξεχωριστὸ κεφάλαιο γιὰ τὸ ἔθνος. Γιαυτὸ ὁ θάνατός του δὲν ἦταν μόνο ἀπώλεια ἐθνική, ἀλλὰ μιὰ δόξα τῆς Ἑλλάδας στὴν πανανθρώπινη κοινότητα τῆς μελέτης τοῦ πολιτισμοῦ, πὸ ὄντας μυροβλάστεινε και ἀνακλαδίζουσαν γιὰ νὰ ζεστάνει και συσφίξει τὰ βασανισμένα κορμιά τοῦ πανανθρώπινου γένους τῆς ἱστορίας μας, μαράθηκε και ἐτάφη. Τρανὸ κλωνάρι καρπερὸ τοῦ δέντρου τοῦ Σιουλεϊκου πῶχει βαθιὲς τὶς ρίζες του στὸ χῶμα τὸ ἡπειρώτικο και τὸ πανεθνικό. Οἱ ἀξίες λάμπουν ὄχι στὰ πολλὰ χρόνια πὸ ἡ εἰμαρμένη τὰ στερεῖ, μὰ στὴν αἰωνιότητα. Τὰ Γιάννινα πὸ τὸν ἀνάθρεψαν και ὁ συντοπίτικος λαὸς πὸ τότε πότισε τ' ἀγνὸ τῆς λεπτειᾶς τὸ γάλα τῶν ἀγώνων, μ' ὄλους τοὺς προσφιλεῖς του, ἄς ἔχουν μιὰν ὑπέριστη τιμὴ και περηφάνεια.

Ἱεροσουλίες

Πέρασε λίγος καιρός, πὸ ὁ Φοιτ. Σύλλογος τῆς Ἱπείρου μας και ὁ πνευματικὸς

κόσμος δοκίμασ' ἕνα θλιβερὸ γεγονός. Ἐίχε ἀπαγορευτεῖ μνημόσυνο τοῦ ποιητῆ Κοτζιούλα στὸ χωριὸ του Πλατανούσα - Τζουμέρκων πὸ εἶχε ὀργανώσει ὁ Π.Φ.Σ. Δὲν ἦταν μόνο λάθος ἀσυγχώρητο, ἦταν ὀλισθημα πὸ σχολιάστηκε εὐρύτερα σὲ βάρος τῆς ἀριόδιας ἀρχῆς. Ὅμως αὐτὸ τὸ γεγονός πρέπει ν' ἀποτέλεσε και ἕνα μάθημα σύνεσης και δικαιοσύνης γιὰ τοὺς παροικοῦντες στὴν ἐξουσία και τὰ ἐθελοτυφλοῦντα ὄργανα ἀλλοτρῶν σκοπῶν. Κάθε ἀντίθετη πρὸς τὴ δικαίωση μιᾶς φωτεινῆς μνήμης μεταχείρηση, δὲ μαρτυρεῖ πολιτισμένη συμπεριφορά και ἀνώτερα αἰσθήματα. Ἀλλὰ τί ἦταν ὁ Κοτζιούλας δταν χρηματοδοτεῖ και ἐκδίδει τὰ "Ἀπαντά του ὁ κ. Γαρουφαλιᾶς; Δὲν τιμᾶει τὴν Ἱπείρο και τὴν Ἑλλάδα; Δὲν εἶναι κομμάτι ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ μας; Ἄς μάθουν δμως ὄσοι διαπράτουν τέτιες Ἱεροσουλίες δτι ὁ Γ. Κοτζιούλας εἶναι ἕνας σταθμὸς στὴν τέχνη και στοὺς ἀγῶνες τοῦ λαοῦ, ἕνα ὀδηγητικὸ μετέωρο στὴν ἱστορία. Εἶναι ἰδέα τρανή, και ὄσο χτυποῦν οἱ ἀνίδεοι τὴν ἰδέα τῆς ἀνθρωπιᾶς και τοῦ δίκιου, μοιάζει τὸ καρφὶ πὸ χτυπῶντας το μῆγεται πὸ βαθιά.

Γιώργος Θεοτοκᾶς

Τελευταῖα στὴ χώρα μας ἀναδείχτηκαν δὺ ἀγέρωχα ἀναστήματα τοῦ ἀστικοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς Ἀθήνας, στὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ μας γιὰ τὸ σεβασμὸ τῶν δικαιωμάτων, τῆς ἀξιοπρέπειας και τῆς προόδου του. Δὺ προσωπικότητες τῶν Γραμμάτων, ἐξέχουσες παρησίες. Ὁ Μάριος Πλωρίτης και ὁ Γιώργος Θεοτοκᾶς. Ἄν ὁ πρῶτος ρίχνει ἀδιάκοπες ὀμοβροντίες κατὰ τῶν σκοταδιστῶν και τῶν λογιῆς τυράνων, εἶναι γιὰ τ' ἔχει ἴσως πλιότερα ἐφόδια και κράση δυνατή. Ὁ δεύτερος σημάδευε μὲ τὴ δική του σύνεση, μὲ τὴ δική του παράλληλη εὐστοχία, τὸ εὐγενικό του πάθος, τοὺς ἴδιους στόχους, και ἔριχνε τ' ἀνάλογα και αὐτὸς, πότε ἀριά, και πότε συγκεντρωτικά τὰ πυρά του. Ὅμως ἔσβησε ἀπροσδόκητα πάνω στὴ μάχη. Ἐπέσε πολεμώντας κατὰ τῆς ὀλιότητος τῶν ἀναχρονιστῶν ἀντιλαϊκῶν δαιμόνων, ξεσκίζοντας τὰ πέπλα τῆς ψευτιᾶς και τῆς ἀδικίας μὲ γενναιοφροσύνη και τόλ-

ΜΕ ΤΟ ΣΦΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ

ΣΧΟΛΙΑ

Τὰ φαιδρά κι ὁ οἶχτος τῆς ἀπώλειας

Γιὰ μερικοὺς ἀκαδημαϊκοὺς!! Εἶναι νὰ κλαῖν οἱ ρέγγες, καὶ νὰ γελοῦν οἱ κότες...τύπου κ. Τσάτσου καὶ συναφῶν. Γιαυτὸν τὸν κύριο μὲ τὴ μήμου ἄπτου ρεντι - κότα του... λυποῦνται τελευταῖα δὲ οἱ καλλιεργημένοι ἄνθρωποι τοῦ σέβονται τὸν ἑαυτὸ τους, γιατί κάτι ἀνισόρροπες καὶ γελοῖες νεοθεωρίες του, προκαλοῦν ὄχι μόνο τὴ θυμηδία, μὰ τὸν οἶχτο γιὰ τὸ κατάντημα ἐνὸς φανφαρόνου τῆς πολιτικῆς κοινότητας. Ξεσπάθωσε τελευταῖα κι αὐτὸς μὲ τὴ νεόκοπη ἀλεργία του, κι ἔγραψε γιὰ τοὺς «διανοητικὰ καὶ ψυχικὰ ἐλατωματικούς διανοοῦμενους» «ἡμιβλάκες» κ.λ.π. τοῦ ἀποκαλεῖ ἔτσι ὄσους παίρνουν θέσεις στὰ πολιτικὰ προβλήματα, παίρνοντας βιωμένο παράδειγμα ἀπὸ τὸν ἴδιο ἑαυτὸ του!! Ὁ παλινδρομικός, κι ἀνακόλουθος μὲ τὴν ἱστορία του νεόκοπος βασιλ - ἄντρας μέσα

στὴ διαρκὴ φαιδρολογία του, γίνεται ὄλο καὶ θλιβερότερος. Ὁ ἄχτεινὸς κ. Τσάτσος ἀντιφάσκει σφόδρα μὲ τὸ σημερινό. Ὁ παλιὸς διαψεύδει καὶ καταφανώνει τὸ σύγχρονο !! Κορόβιαν κάποτε τάχα γιὰ τὴν ἀτομικὴ συνείδηση καὶ ἀξιοπρέπεια. Κι δταν αὐτὰ τὰ δύο κουρελιάζονται ἀπὸ μιὰ πολιτικὴ βίαις ἢ παρανομίας σὺν τῇ δικῇ του... θέλει τοὺς διανοοῦμενους ὑποζύγια νὰ μὴ τὰ διεκδικοῦνε. Ἀλλά, εἶναι πανθομολογούμενο πὺς δταν κανεὶς ἐρπεται σὲ γρανάζια πολιτικῆς ποῦ εἶναι τέχνη ψευτιάς, κι ἀπάτης... χάνει τὸ πνεῖμα του, τὸ τάλεντο του καὶ τὸ δόλιο ἑαυτοῦ του!!

Πρὸς Σταῖνμπεκ

Ἡ Ἀμερικανοεβραία ποιήτρια Ντόρα Τεϊτελμπόιμ ἔγραψε πρὸ καιροῦ στὸ μεγάλο ἀμερικανὸ συγγραφέα τὸν «ἄλλοτινὸ» Σταῖνμπεκ γιὰ τὸν πόλεμο τοῦ Βιετνάμ:

μη. Ἐτσι πῆρε τὴ δόξα του σὺν πνευματικὸς ἄνθρωπος, γιατί σιάνθηκε πλάι στὸν ἀδικημένο λαὸ μας τις κρίσιμες ὥρες του, μαχητῆς κι ὑπερασπιστῆς τῶν δικαιωμάτων του. Ὅσα βιβλία κι ἂν ἔγραψε ὁ Γ. Θεοτοκάς Ἰωάννης δὲ θάχαν τὴν ἀξία τοῦ πῆρε ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἀγῶνες του. Στὸ πρόσωπό του ὁ λαὸς ἔνωσε ἕνα στοργικὸ πνευματικὸ ἄνθρωπο εἰθίτης, τίμιο, εὐλαβικὸν, καὶ προσγειωμένο στὰ σύγχρονα προβλήματα του. Κι ἐκεῖνος παρὰ τὴν πολὺτιμη ἀνάγκη τοῦ τὸν εἶχαμε σήμερα, πρέπει νὰ φυγε γαλήνιος κι ἱκανοποιημένος ποῦ ξεπλήρωσε τὸ χρέος του. Ὁ θάνατός του γιὰ τὸν ἀγωνιστικὸ πνευματικὸ κόσμον εἶναι μιὰ τρανὴ ἀπώλεια, ἕνα δυσαναπλήρωτο κενό. Μὰ ἡ μορφή του ποῦ μῆκε στὴν καρδιά μας πέρασε στὴν ἱστορία καὶ θὰ ζήσει.

Οἱ ἐπιπτώσεις τοῦ Βυζαντίου στὸν πολιτισμὸ τοῦ λαοῦ μας

Τὸ Βυζάντιο, ἡ παλιὰ αὐτὴ ἐπικυρία-

χη δεσποτοαπολυταρχία στὸν τόπο μας, βύθισε τὸ λαὸ σὲ καθυστέρηση καὶ πτωχότητα πολὺχρονη, ἀνασχετικὴ τῆς ἱστορικῆς μας ἐξέλιξης. Ὅ,τι ἀχρηστο γιὰ τὸ σήμερα κληροδότησε ὁ βυζαντινὸς πολιτισμὸς, τὸ χρησε ἀπὸ τότε γιὰ μᾶς «λερὸ» κι «δοιο» «παραδοσιακὸ» κι ἀμεταποίητο. Ἐτσι μᾶς καθήλωσε μοιρολατρικὰ σ' ἕνα σχεδὸν ἀρνητικὸ καὶ στικτικὸ ἐπίπεδο γιὰ ἀναγεννητικὴ δημιουργία σὲ διάφορους τομεις τῆς ζωῆς μας. Τώρα βλέπουμε τοὺς ἄλλους λαοὺς νὰ προσδεῖοννε ὑπέροχα σ' ἐπιστημονικῆς καὶ τεχνικῆς τελειότητας ἐπιτεύξεις. Ἐμεῖς βυθισμένοι (ποῖος ξέρει γιὰ πόσα χρόνια ἀκόμα) σὲ μιὰ σεμνοτυφία τοῦ ἄδαξε τὸ παλαιὸ Βυζάντιο, θὰ μένοῦμε κολημένοι στὴ νάρκη τῆς στεῖρας εἰδωλολατρίας του!! Κι ἐνῶ ὄλοι οἱ ἐπιχρηταὶ πολιτισμοὶ μετασχηματίζονται πολίμορφα μέσα στὴ ροὴ τῆς αἰωνιότητος, ἐμεῖς κρῖμα! Ὡς πότε θὰ βαικαλιζόμαστε ἀπραχτοὶ σὲ κάθε ἀνανέωση κι ἀλλαγὴ, νὰ καμαρώνοῦμε μιὰν ἀγὼνη πτυχή ὀλέθριας ἱστορίας;

...Σήμερα ὁ γιός σας ἔχει ἀναλάβει ἀποστολὴ νὰ σκοτώσει... Ρίχτε μιὰ ματιὰ στὸ χάριτὴ τῆς ὑδρογείου καὶ κοιτάχτε ποὺ βρῖσκονται τὰ σύνορα τῶν Η.Π.Α; Σὲ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς 60 χῶρες ὅπου τὰ ἱπτάμενα κρυστάλλινα τοῦ πεντάγωνου ἔχουν στήσει τὶς φωλιές τους; Ποιὰ ἀποστολὴ ἀναθέσατε στὸ γιό σας στὸ Βιετνάμ; Νὰ φέρει κεῖ κάτω τὸν ἀνθρωπισμὸ τοῦ Μισσισιππὶ; Τὴ δικαιοσύνη τῆς Ἀλαμπάμα; Τὴν τάξη τοῦ Σικάγου τὴ γαλήνη καὶ τὴν ὁμόνοια τοῦ Λὸς Ἀντζελες; τὴν ἐλευθερία τοῦ Χάρλεμ; τὴ χριστιανικὴ ἀγάπη τοῦ Τζόνσον. Ἢ, ἴσως, τὴν ἀνθρώπινη καλοσύνη τῶν ἐπιλεκτικῶν σκοπευτῶν τοῦ Ντάλλας;..».

Κούφια καρύδια

Δὲ θὰ μᾶς πείσει τὸ «Συγκρότημα» μὲ τὶς ἰδιαιτέρες προβολές καὶ διαφημίσεις ὀρισμένων συγγραφέων σχετικὰ μὲ καινούργια ἔργα τους ποὺ πρόκειται νὰ ἐκδώσουν τοῦτο τὸ χειμῶνα. Πολλοὶ προσπαθοῦν νὰ κάνουν τὸν ἐκδοτικὸ τους ντόρο, μὰ εἶναι κούφια καρύδια, ποὺ πέφτοντας σὲ νερὸ πλέουνε σὰ φελοῖ. Δὲ θὰ πειστεῖ εὐκολὰ τὸ κοινὸ (δὲν ὑπάρχει πλατὺ κοινὸ) γιὰ ὀρισμένους σὰν τὸν κ. Γ. Ν. Πεντζίκη πὼς τὴν στιγμήν στὰ γεράματα σύνθεσε μυθιστορηματικούς ἀθλους. Ἐμπνεύστηκε μάλιστα ἀπὸ βιβλίο τοῦ Δροσίνη. Ἔτσι μῆτε τὸν κ. Κουμανταρέα θὰ πάρει ὁ κόσμος γιὰ νέο σπουδαῖο συγγραφέα ποὺ ἐκδίδει—λέει τὸ «Βῆμα»—βιβλίο μὲ τρία διηγήματα δημοσιευμένα. (Παραμύθια ἀπὸ τὸ 1650) πολὺ ἐντονα ζεῖ τὸ παρὸν καὶ τὴν ἐποχὴ τοῦ ὁστέρας τῆς «Ε. Τέχνης» μὲ τὰ «μηχανάκια του!! Γράφει ἕνα κομμάτι κάθε δυὸ χρόνια, τρομερὴ παραγωγικὴ ἱκανότητα!! Καί... «ποῦναι μάδε»!! Ἐξωρες διαφημίσεις ὁ Κολλάρος γιὰ τὸ Βασιλικὸ του... Ἀλλὰ κρατᾷ μυστικὸ καὶ ἐμβρόνιητο—νὰ καταπλήξει φαίνεται—τὸν τίτλο νέου βιβλίου του. Χώρια ὁ κ. Σαββίδης μὲ τὶς μελέτες τοῦ Σεφέρη του καὶ τὶς γυμνές τοῦ Γρίκα του Καβαφίκες ρεκλάμες!! Ὡς τὴν ἐπικαιρότητα!! Ἄμ γενάει ὁ καημένος ὁ λαὸς πηγαίους ταλεντούχους... ἀλλὰ πὼς ν' ἀξιοποιηθοῦνε; Ἔτσι περνοῦν δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες χρόνια γιὰ ν' ἀναδείξει μεγάλους συγγραφεῖς. Πληρο-

φοροῦμαστε ὅλων αὐτῶν τῶν νεώτερων—ποὺ πολὺ ἐπιδείχονται—τὴν κυκλοφορία τῶν βιβλίων τους. Πέρνει καὶ ἐφέτος οἱ καλύτεροὶ ἀπ' αὐτοὺς δὲν ξεπερνοῦν τὸ τιρὰς τῶν 500 ἀντιτύπων. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «Λάθος» τοῦ κ. Σαμαράκη μὲ τὶς ποικίλες διαφημίσεις καὶ τὸν τεχνητὸ θόρυβο ἔφτασε δυὸ-τρεις χιλιάδες... κατὰ λάθος. Ἄς μὴ βιάζονται λοιπὸν οἱ νέοι μας ν' ἀνεβούνε... μὴ μοιάσουνε τερμίτες ποὺ βγάζοντας φτερά, μᾶς χάνονται!!

Δουλοπαροικίστικα...

Πρόσφατα ὁ ἀμερικάνος πρεσβευτὴ-ἐφέντης κ. Τάλμποτ (ποὺ κινεῖ τὰ νήματα τῆς περίπλοκης ἐξουσιαστικῆς κουβάρης στὴ χώρα μας ἀνάλογα μὲ τὰ δοκούμενά τους μέτρα καὶ σταθμὰ) ἐπισκέφτηκε τὰ Γιάννινα καὶ τὰ Μέτσοβα... Καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία, δήλωσε ἀπερίφραστα καὶ ἀδιάντροπα σὰ νέος ἀληπασᾶς, λογαριάζοντας τὴν Ἠπειρο σὰ δουλοπαροικία τοῦ ὄτι: «... Θὰ ἐπιληφθῶμεν συντόμως(;) τῶν ἠπειρωτικῶν ζητημάτων καὶ προβλημάτων...» Ἐλοιπὸν ἐκτὸς ἀπ' τὰ σκουλήκια τοῦ τεμενὰ τῆς ξενομανίας καὶ τοῦ «δίσκου ἐπετείας» μποροῦν οἱ ἄλλοι πατριῶτες ποὺ στὸ πεισὶ τους ρέει αἷμα ἔθνικὸ ἑλληνικὸ, νὰ καμαρώνουν τέτοιους «φίλους—σύμμαχους»=ἀφέντες, δηλώσεις καὶ σουλατσαρίσματα τ' ἀμερικάνου μας Ἀγά;

Παράπονα καὶ Κομπασμοί

Ὅταν οἱ ἀριθμοὶ εὐημεροῦν καὶ οἱ ἀνθρώποι πάσχουν σὲ μιὰ χώρα ποὺ τίποτα ποτὲ δὲν ἔγινε μὲ μεθοδικὴ πρακτικὴ ἐφαρμογή, βρῖσκονται μερικοὶ νεόπλουτοι ποὺ στὸ βάθος μισοῦν τὴν ἐργατικὴ τάξη, τὴ θέλουν ὑποχείρια, καθηλωμένη σὲ χαμηλὰ ἐπίπεδα ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀξίας. Μ' ἄλλα λόγια νά'ναι οἱ ἐργάτες τ' ἄχυρα καὶ αὐτοὶ τὰ γαϊδουρόδοντα νὰ ροκανοῦν ἀγάλια στῶν φέουδων τ' ἀλώνια. Ὅμως τὴν πιότερη νεοελληνικὴ ἐργατικὴ τὴ διώξαν ἀπ' τὸν τόπο μας τὴνε ξενήτεψαν στὰ ἀδερφοποιτά τους δουλοπάξαρα. Τώρα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καημενούληδες ἐργατοκάπηλους κλαψουρί-

ζουν με πολύ καραγκιόζικα παράπονα: πώς, γιατί, να υπάρχει έλειψη εργατικών χεριών; Και ν' ακριβοληρώνονται οι λιγότεροι εργάτες; Έτσι κομπάζουν και περί εργατικής ευημερίας, αμήν!

Παπικές Έκκλησεις

Ο Πάπας Πίος ο νεώτερος έκανε προσευχές και δεήσεις για την κατάπαυση του πειρατικού πόλεμου των αμερικανών στο Βιετνάμ. Άς είναι. Οι εκκλησίες στον Ο.Η.Ε. για ειρήνευση είναι πιο θεικές, από άλλα παπικά θρησκευτικά του καθήκοντα. Και καλό κάνει που προσπαθεί να συμβάλει στην υπόθεση της παγκόσμιας ειρήνης, για να καλύψει και την αδιαφορία του προκατόχου του ποντίφηκα... που στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο δεν είχε κάνει τίποτα σαν πνευματικός ηγέτης των καθολικών, ν' αλαφρώσει τις βαρβαρότητες του ναζισμού ή να έλατώσει τους φασίστες και τα κρεματόρια που ξολόθρεψαν εκατομμύρια άθώες ανθρώπινες υπάρξεις. Πάντως είναι προς τιμή του ή οποια φιλειρηνική ενέργεια αφού δεν μπορεί να τραβήξει γερά τ' αυτιά των αμερικάνων πολεμοκάπηλων, πηχουν την αναιδεια έξω από τα σύνορά τους, να γίνονται διεθνείς χωροφύλακες, να ύπονομεύουν την πρόοδο και να διαγονιμίζουν τ' αγαθά των άλλων λαών.

Βαφτίσια...

Στα χρόνια μας καμιά άλλη λέξη από τη λέξη Δημοκρατία και την έννοιά της δεν έχει τόσο κακοποιηθεί και διαστρεβλωθεί από τους ισχυρούς της ημέρας και τα φερέφωνά τους. Όλ' οι εκμεταλευτές κι οι άριβιστες των περιστάσεων, ακόμα κι οι μοναρχόφιλοι μιλούν και βαφτίζουν με τό-

ση άνευλάβεια και τόση προσποίηση κι εύκολα άπάτης, σι' όνομα της Δημοκρατίας και την οποιαδήποτε προσχηματική τυρανία, Όμως «οι καιροί ού' μενετοί»...

Σοφομωρίες παλιακών

Ο «ζέν προμιέ» της φιλολογίας του παρελθόντος κ. Π. Χάρης «παρεκλήθη» από τη Στέγη Γραμμάτων, να μιλήσει σ' έπαρχιακές πόλεις για τον «καλό καιρό» δηλαδή να ρίξει το πέπλο της μακαριότητας και της φκασιδωμένης όμορφιάς, λησιμονώντας και τις παλιές ασκήσιες και τα σημερινά τραγέλαφα. Τόσο αίσθημα ευθύνης υπάρχει για τον κόσμο της σημερινής μας εποχής(!) Μαζί του έστρατεύει κι ένα προστατευόμενο «μυνάρι» του ό κ. Στεργιόπουλος. Βέβαια, αν και στις έπαρχίες, οι του είδους του παλιοί άστοί, άποζητούνε κάποιες ψυχαγωγικές νότες να παρηγορήσουν την άνία τ' άρχοντικού τους βίου, βουλιάζοντας το σάπιο καράβι τους στα βάθη των άναμνήσεων του «παλιού καλού καιρού»... Ο λαός μας που έφρεψε στα πόδια του μισολέπτερος, που δε γνώρισε καλούς καιρούς παρά μονάχα βάσανα και συμφορές.. ξέρει τα αίτια και δε θά τα συγχωρήσει. Είναι οι σοφομωροι περιστσιακοί άτσιδόλογοι της καιροσκοπίας. Πόσο μάλλον οι νέοι, άνήσυχοι για τα προβλήματα των χρόνων τους, δεν έχουν καμιά σχέση με τις γεροντικές άναμνήσεις του κ. Χάρη. Όλ' αυτά μοιάζουνε σάπια καράβια, που ο βυθουργός άρκείται να τα βουλιάζει ύφραιότεροπα, στην όμορφη πλάνη. Άνακοινώθηκε πώς για τα Γιάννινα διάλεξε το θέμα: «Ο έρωτος στην πεζογραφία». Όσο γιαυτό;.. θά 'ναι στα μέτρα του. Πρέπει νάχει ξεχωρη βιωματική έμπειρία, ό χαριεντίστας συλέκτης κι άνθολόγος. Άς κοπιάσει λοιπόν, πολλά τα έτη του!!

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΕΜΟΥ

«Η ΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ»

Μιά έφημερίδα τίμια, άγωνιστική, άνιδιοτελής, που εκδίδεται στην Άθήνα, Θεμιστοκλέους 4, και ύπηρετεί την Άλήθεια.

Τὸ Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο Λογοτεχνῶν

Στὴ Λάρισα ἔγινε τὸ πρῶτο Πανελλήνιο Λογοτεχνικὸ Συνέδριο ἀπὸ 29 ὡς τὶς 31 Ὀκτώβρη. Πῆσαν μέρος 300 περίπου Λογοτέχνες καὶ Συγγραφεῖς. Ἦταν ἓνα πρῶτο καὶ σημαντικὸ βῆμα προόδου, σχετικὰ μὲ τὴν ἀξία, τὸ κύρος καὶ

πρωτεργατῶν στὴν ἐπιτυχία, ξεπέρασε ὅλα τὰ ἐμπόδια.

Ἔτσι τὸ Συνέδριο ἔγινε ξεκίνημα γιὰ παραπέρα κατακτήσεις, καὶ φωτεινὸ σημάδι γιὰ τὴν ὁροθέτηση καὶ πραγματοποίηση τῶν αἰτημάτων τοῦ λογοτεχνι-

Μικρὴ ἀποψη τοῦ Συνεδρίου στὸ Κινηματοθέατρο τῆς Λάρισας «Βικτώρια». Διακρίνονται στὴν πρώτη σειρά οἱ κ. κ. Π. Χάρης, Π. Γλέζος, Δ. Σιατόπουλος καὶ ἡ κ. Ἄλ. Παραφεντίδου. Στὴ δεύτερη οἱ κ. κ. Σ. Ἰωαννίδης, Β. Μοσκόβης καὶ ἐπισθεν δεξιὰ ἡ κ. Σοφία Μάλαμα.

τὴν ἀποστολὴ τῶν λογοτεχνῶν. Ἀνοίχτηκε ἓνας δρόμος ποῦ συνειδητοποίησε ἀνάλογα τὶς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ καθήκοντα, ἄλλο τόσο καὶ τὰ δικαιώματα τῶν ἐργατῶν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης, γιὰ μιὰ σύγχρονη πολιτισμένη κοινωνία.

Ἐκτέθηκαν προβλήματα ποῦ συνδέουν ἄμεσα τὴ μαραμμένη πνευματικὴ ζωὴ τῆς ἐπαρχίας μὲ τὴ γενικὴ ἀνάπτυξη καὶ δημιουργία ἑνὸς νέου ἔθνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ λαὸς μας εἶναι ἀνεξάντλητος ἀπὸ καινούργιο δυναμικό, κι εἶναι διατεθειμένος ν' ἀγωνιστεῖ καὶ νὰ ἐπιβιώσει πνευματικά. Ὁ Σ.Γ.Τ.Θ. ἀντιμετώπισε πολλὰς δυσκολίες. Ἀλλὰ ἡ θέληση κι ἡ πίστη τῶν

κοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδας. Βέβαια, τὸ κύριο θέμα, ἂν καὶ περιορισμένο, ἦταν εὐστοχο γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀποκέντρωση τῆς ἀσύμφορης Ἀθήνας. Ὅμως ἀναπόφευκτα καὶ χάρη στὴ μαχητικὴ παρησία ἐπαρχιωτῶν Συνέδρων, ἀνοίχτηκε ἡ βίβλος τῶν ἀδικιῶν καὶ τῶν διακρίσεων ποῦ ἐπιβάλλει ἡ καθεστηκυῖα τάξη τῶν Γραμμάτων τοῦ Κέντρου σὲ βάρος τῶν ἀξιῶν τῆς ἐπαρχίας καὶ τῶν διεκδικησέων τῆς. Εἰπώθηκαν ἀλήθειες μπροστὰ στὸ ἐπίσημο κράτος, ποῦ κατακεραύνωσαν τὴν ψευτιά, τὴν ἐγκατάλειψη, τὴ λογοκρισία, τὸ σκοταδισμό, τὴ συμβατικὴ ἰδιοτέλεια καὶ τὴν κάθε εἶδους σκοπιμότητα.

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΗΜΕΝΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

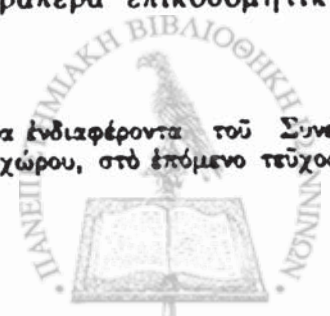
Πιστεύω, πώς ένα τέτοιο Συνέδριο παίρνει έναν κάποιο χαρακτήρα. Συγκαλείται από αίτια μιάς εξελικτικής αναγκαιότητας. Οί λογοτέχνες που πήραμε μέρος, θάπρεπε να πιστεύουμε όλοι, ότι άσκούμε ένα λειτούργημα, κι έπιτελούμε ένα ιστορικό ρόλο. Να βγάλουμε τή λογοτεχνία μας από τή μεταπολεμική άποτελμάτωση. Να ώφελήσουμε τούς έργατες του πνεύματος και τό λαό. Δεν πήγαμε στη Λάρισα να γνωριστούμε προσωπικά, όπως ύκαινίχτηκαν τόσο κυνικά ό κ. Σεφέρης, ή κ. Θρύλου κι άλλοι τής γεροντοκρατίας τών γραμμάτων. Οί λογοτέχνες συνδέονται, ή ώφείλουν να έπικοινωνουν πάντα, ψυχικά και νοερά μεταξύ τους. Τό Συνέδριο πρέπει να τό θεωρήσουμε με άνώτερες βλέψεις, με βαθύτερα κριτήρια, και άπώτερους σκοπούς καρποφορίας. Έγινε, κι είχε έναν άπροσδόκητο βαθμό έπιτυχίας. Είχε τά δικά του φυσιογνωμικά άποτελέσματα. Άκούστηκαν βροντόχηα οί άγνές κι άνιδιοτελείς φωνές τών έπαρχιων μας που άποτελουν τούς σπόνδουλους και τούς πνεύμονες του ζωντανού πνευματικού όργανισμού του Έθνους. Φανερώθηκαν άξιες. Διαλαλήθηκαν άλήθειες. Μορφοποιήθηκαν θέματα. Συζητήθηκαν προβλήματα, για προώθηση και λύση. Συνειδητοποιήθηκε εύρύτερα ό προορισμός τών διανοουμένων. Τονίστηκαν ύποχρεώσεις. Διεκδικήθηκαν δικαιώματα. Καταρακώθηκαν οί προσποιήσεις μερικών λεγεωνάριων τής πνευματικής Παλλάδας. Ντροπιάστηκαν οί κενοί κι οί έπιτήδειοι. Έπεσαν και συνοφριώθηκαν οί γυμνοσάλιαγκες που άναριχιούνται στις κορφές με τή θαλπωρή τής εϋνοιας τών πατρώνων. Τό Συνέδριο ήταν διδαχτικό για τήν κουφότητα, τό συμβατισμό και τή στειρότητα. Άλλά πολύ άποκαλυπτικό κι από γνήσιες κι άληθινές άξιες, και σε ψεύτικες πούχαν με διάφορα «μέσα» άνεβεί φκιάχνοντας παραξία όνόματα. Άντιμετωπίστηκαν κατά πρόσωπο οί κίβδηλοι κι οί ύποκριτές. Έγιναν ύπεύθυνες κι έν-

τονες διαμαρτυρίες για τήν άπορφάνιση τής έπαρχίας ή για τόν περιορισμό τών μέσων άνάπτυξης και προόδου της, και πολλά άλλα ώφέλη. Να τά λογικά συμπεράσματα, τά έξαφρετα άποτελέσματα. Να, τά ήθικά μας κέρδη.

ΕΛΕΙΨΕΙΣ ΚΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Όμως παρά τις άκαταπόνητες προσπάθειες του Σ.Γ.Τ.Θ. που έφερε σε πέρας τό έργο του Συνεδρίου, δεν άποφεύχτηκαν μερικά λάθη, παραλείψεις κι άδυναμίες. 1) Έπρεπε να είχαν προσκληθεί περισσότεροι και καθ' αύτου λογοτέχνες στο Συνέδριο, να εύκολυνότανε να παραστουνε. 2) Να δίνονταν περισσότερος χρόνος σε όμιλίες και συζητήσθ 3) Έπρεπε να έκτεθούν άκόμα πιό άντικειμενικώτερα τά προβλήματα που άπασχολουν τούς λογοτέχνες, να μελετηθούν και πραχτικές λύσεις, για να μπορέσουν να έργαστουν καλύτερα και να συνεισφέρουν στο λαό και στον πολιτισμό. 4) Χρειάζονταν να όργανιωθει πιό έπιταχτικά και σύντομα τό δυναμικό μας και ν' άξιώσει τή θετική συμπαράσταση τής πολιτείας. 5) Έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις προτάσεις τών Συνέδρων, για να συνταχθεί μεστότατο άποφάσεων ψήφισμα. 6) Στο τέλος του Συνεδρίου, άδικιολόγητα βιαστική και μεροληπτική ή μελέτη τών πορισμάτων. 7) Τό ψήφισμα παρουσιάστηκε σχετικά άτονο και χλιαρό. Αυτές οί παρατηρήσεις βέβαια, γράφονται καλοπροαίρετα με συναίσθηση άντικειμενικής δικαιοσύνης θά μπορούσαμε όμως κάπως να δικαιολογήσουμε αυτές τις άδυναμίες, γιατί ήταν τό πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο και ήταν ίσως άναπόφευχτες. Δέ θέλουμε ποτέ ν' άδικήσουμε τούς θεσσαλούς συναδέρφους, γιατί δούλεψαν πραγματικά κι άποδοτικά. Άλλά τά λάθη κι οί άδυναμίες του πρώτου, έλπίζουμε να γίνουν διδάγματα για τό δεύτερο και τήν παραέρα έπικοδομητική μας κορεία.

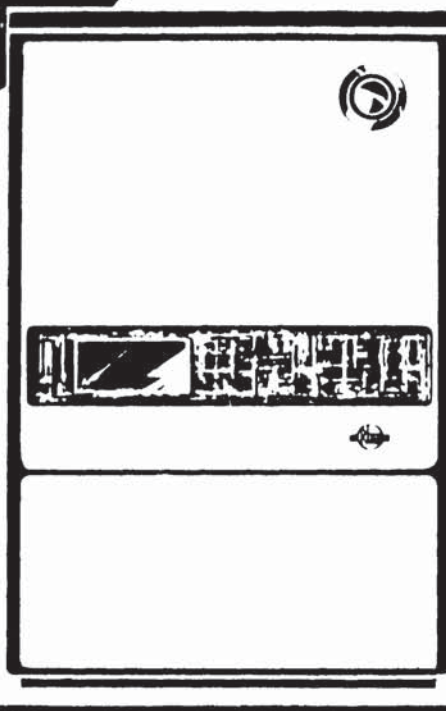
Τά παραλειπόμενα ένδιαφέροντα του Συνεδρίου, λόγω έλειψης χώρου, στο έπόμενο τεύχος.

ΘΕΡΜΑΣΤΡΕΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ

Προϊόντα αμερικανικής τεχνικής οι θερμάστρες RHEEM κυκλοφορούν στους τύπους SH-1000 και SH-750. Με πολυτελή εμφάνιση, στερεά κατασκευή και τέλεια απόδοση απευθύνονται σε αγοραστές με υψηλές απαιτήσεις.

Εις τὰ ΙΩΑΝΝΙΝΑ διατίθενται από τὸ 'Υποκατάστημα τῆς' Ι Ζ Ο Λ Α Α.Β.Ε.
Κάτωθεν Ξενοδοχείου «ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ»—Τηλ. 88-64

Ι. ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ-Σ. ΚΙΤΣΙΟΣ-Ι. ΝΤΑΝΗΣ
Ο. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ-Δ. ΠΑΠΟΥΔΙΑΣ-Α. ΠΑΤΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 22Α—ΤΗΛ. 628.074

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ● ΦΥΣΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ
ΙΑΤΡΙΚΗ ● ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ● ΓΕΩΠΟΝΙΚΗ
Β' ΤΥΠΟΥ

ΤΜΗΜΑΤΑ 25ΜΕΛΗ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

Λίρες...

Εβδομάς

ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

ΚΑΙ ΠΟΛΛΕΣ ΔΕΚΑΔΕΣ

...Ταύρος!

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΜΕΤΡΗΤΑ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ